

Raymond Sauvage

Utgraving av kulturlag og jernvinneanlegg på Myrsetseteren

**NTNU Vitenskapsmuseet
arkeologisk rapport 2018-1**

NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport 2018:1

Raymond Sauvage

**Utgraving av kulturlag og jernvinneanlegg på
Myrsetseteren**

NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport

Dette er en elektronisk serie fra 2016. Serien er ikke periodisk, og antall nummer varierer per år. Rapportserien benyttes ved endelig rapportering fra prosjekter eller utredninger, der det også forutsettes en mer grundig faglig bearbeidelse.

Tidligere utgivelser: <http://www.ntnu.no/vitenskapsmuseet/publikasjoner>

Referanse

Sauvage, R. 2018: *NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport 2018:1, Utgraving av kulturlag og jernvinneanlegg på Myrsetseteren*. Trondheim, januar 2018

Utgiver

NTNU Vitenskapsmuseet
Seksjon for arkeologi og kulturhistorie
7491 Trondheim
Telefon: 73 59 21 16/73 59 21 45
e-post: post@vm.ntnu.no

Ansvarlig signatur

Bernt Rundberget (Instituttleder)

Kvalitetssikret av

Ellen Grav Ellingsen (Serieredaktør)

Publiseringstype

Digitalt dokument (pdf)

Forsidefoto

Utsnitt av Myrsetseteren, Da62078_009, NTNU Vitenskapsmuseet

www.ntnu.no/vitenskapsmuseet

ISBN 978-82-8322-126-8

ISSN 2387-3965

Sammendrag

I 2015 ble det gjennomført en arkeologisk utgravning av kulturlag på en seter i forbindelse med planlagt tilbygg på en privat hytte på Myrset ved Åfarnes, Rauma kommune. Utgravningen foregikk helt øst på setervollen like inntil hyttens østvegg. Myrset har gunstig beliggenhet på et tørt høydedrag omgitt av områder med myr. Seteren har kulturlag som går tilbake til jernalder og er blant de eldste kjente seteranleggene i Romsdal. Det er registrert kulturlag inne på vollen på flere steder og de eldste dateringene går tilbake til eldre jernalder. Det er også kjent flere tufter, der enkelte har med dateringer tilbake til tidlig middelalder. Et område på 6x4 meter ble gravd ut i undersøkelsen. Den tidligste aktiviteten som ble påvist var i form en gropsjaktovn og andre spor etter jernproduksjon, datert til ca. 500 e.Kr. Etter jernframstillingsfasen har området ligget brakk, noe som var synlig i form av et tynt utvaskingslag. Over dette utvaskingslaget lå avsetninger i form av et trekull og humusholdig kulturlag som inneholdt skår av kleberkar og to bryner, datert til vikingtid og tidlig middelalder. Laget settes i forbindelse med en nærliggende hustuft fra samme tid. Over dette kulturlaget ble det gravd to lag som trolig er avsatt i forbindelse med beite og seteraktivitet i sein middelalder og nyere tid.

Sauvage, R. 2018: *NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport 2018:1 Utgraving av kulturlag og jernvinneanlegg på Myrsetseteren.*

Trondheim, januar, 2018

Nøkkelord:

Jernvinne, seter, folkevandringstid, vikingtid, yngre jernalder, middelalder

Raymond Sauvage, NTNU Vitenskapsmuseet, Institutt for arkeologi og kulturhistorie, NO-7491 Trondheim

Summary

In connection with a planned extension at a private cottage at Myrset near Åfarnes, Rauma municipality, the NTNU University Museum carried out excavations of archaeological remains within the small development area. Myrset is a *seter*, a mountain farm conveniently situated on a dry ridge above fields of marshes. Cultural layers within Myrset has been dated back to the Iron Age, and is one of the oldest known *seter* sites in Møre og Romsdal county. Severe house grounds are known, dating back to the early medieval period. The excavation site was situated at the easternmost part of the *seter* area, just next to the cottage's east wall, and covered an area of 6x4 m. The earliest activity within the excavation was traces of Iron production constituting a small slag-pit-furnace, dated around AD 500. After the Iron production there was a period with little activity, before deposits of cultural layer with sherds of soapstone vessels and fragments of sharpeners, in connection with a nearby house ground. This activity are dated to the Viking – and early Medieval period. Above the cultural layers, two distinct agricultural layers was deposited in the high- and late medieval period. These layers are probably related to activity such as animal husbandry and grazing.

Key words:

Bloomery iron production, shieling, migration period, viking age, medieval

Raymond Sauvage, NTNU University Museum, Department of Archaeology and Cultural History, NO-7491 Trondheim

Arkivreferanser

Myrset 2015

Intrasisnr	2015_131
AskeladdenID	109907
Saksnummer (ePhorte)	2014/22001
Aksesjonsnummer	2015/131
Tilvekstnr	T27020
Fotonr	Da62078
Kartskapnr	

Fylke	Møre og Romsdal
Kommune	Rauma
Gårdsnavn	Åfarnes/Myrset
Gårdsnummer	159
Lokalitet	Myrset
Kulturminnetype	Seter, kulturlag, jernvinne
Datering	jernalder, yngre jernalder, middelalder og nyere tid

Innhold

1	BAKGRUNNEN FOR UNDERSØKELSEN	10
1.1.	OMRÅDEBESKRIVELSE	10
1.2.	KULTURHISTORISK BAKGRUNN OG TIDLIGERE REGISTRERINGER	11
2	UNDERSØKELSENS RAMMER	13
2.1	TID, DELTAGERE.....	13
2.2	PROBLEMSTILLINGER	13
2.3	METODE.....	15
2.4	DOKUMENTASJON	15
3	UTGRAVNINGEN	16
3.1	STRATIGRAFISK ANALYSE	17
3.1.1	<i>Fase 1: jernvinne og aktivitet i steril grunn</i>	<i>20</i>
3.1.2	<i>Fase 2: Mulig veggvoll eller tuft.</i>	<i>27</i>
3.1.3	<i>Fase 3 – kulturlagsavsetninger fra vikingtid og tidlig middelalder</i>	<i>29</i>
3.1.4	<i>Fase 4 og 5 – Seteravsetninger fra høymiddelalder og seinmiddelalder</i>	<i>32</i>
3.1.5	<i>Fase 6 moderne aktivitet.....</i>	<i>34</i>
4	FUNNMATERIALE	36
4.1	C14-DATERINGER	37
4.2	4.3. NATURVITENSKAPELIGE ANALYSER	40
5	RESULTAT	41
6	LITTERATURLISTE	43
7	VEDLEGG.....	44

Figurliste

Figur 1. Oversiktskart. Kart av Raymond Sauvage, NTNU Vitenskapsmuseet.....	11
Figur 2 Ortofoto med oversikt over Myrset og plassering av utgravingsfeltet.	12
Figur 3. Oversiktsbilde etter avtorving og graving av de yngste lagene.	16
Figur 4. Oversiktskart med alle innmålte kontekster.	18
Figur 5. Matrise.	19
Figur 6 Utsnitt av matrise til fase 1 og 2 med relasjoner til tilgrensende faser.....	22
Figur 7 Utsnitt av profilvegg nord på feltet, reintegnet fra fotogrammetri.....	22
Figur 8 Oversiktsplan over innmålte kontekster i plan, fase 1.	23
Figur 9 Ovnene ferdig utgravd.....	24
Figur 10 Plankart over fase 2.....	28
Figur 11: Utsnitt av matrise til fase 3.....	30
Figur 12 Plankart over fase 3.....	31
Figur 13: Utsnitt av matrise til fase 4 og 5.....	34
Figur 14 Utsnitt av matrise til 6	35
Figur 15 Plott over modellerte dateringer.....	39

Tabelliste

Tabell 1. Periodetabell. Illustrasjon: NTNU Vitenskapsmuseet	10
Tabell 2. Oversikt over personell og tidsforbruk i felt	13
Tabell 3 Oversikt over C14-dateringer fra kontekster i fase 1	20
Tabell 4. Lagbeskrivelser fase 1. Fullstendig liste finnes som vedlegg.	25
Tabell 5 Lagbeskrivelser fase 2. Fullstendig liste finnes som vedlegg.	27
Tabell 6: 14C-dateringer fra fase 3	29
Tabell 7 Lagbeskrivelser fase 3. Fullstendig liste finnes som vedlegg.	30
Tabell 8: C14-dateringer fra fase 4 og 5.	32
Tabell 9 Lagbeskrivelser fase 4 og 5. Fullstendig liste finnes som vedlegg.....	33
Tabell 10: Lagbeskrivelser fase 4 og 5. Fullstendig liste finnes som vedlegg.....	35
Tabell 11 Oversikt over katalogisert funn og prøvemateriale.	36
Tabell 12 Tabell over analyseresultatene fra C14-prøver	37
Tabell 13 Tabell med umodellerte og modellerte dateringsspenn for fase 1 - 5. Bearbeidet fra analyseresultatet i Oxcal	38

1 Bakgrunnen for undersøkelsen

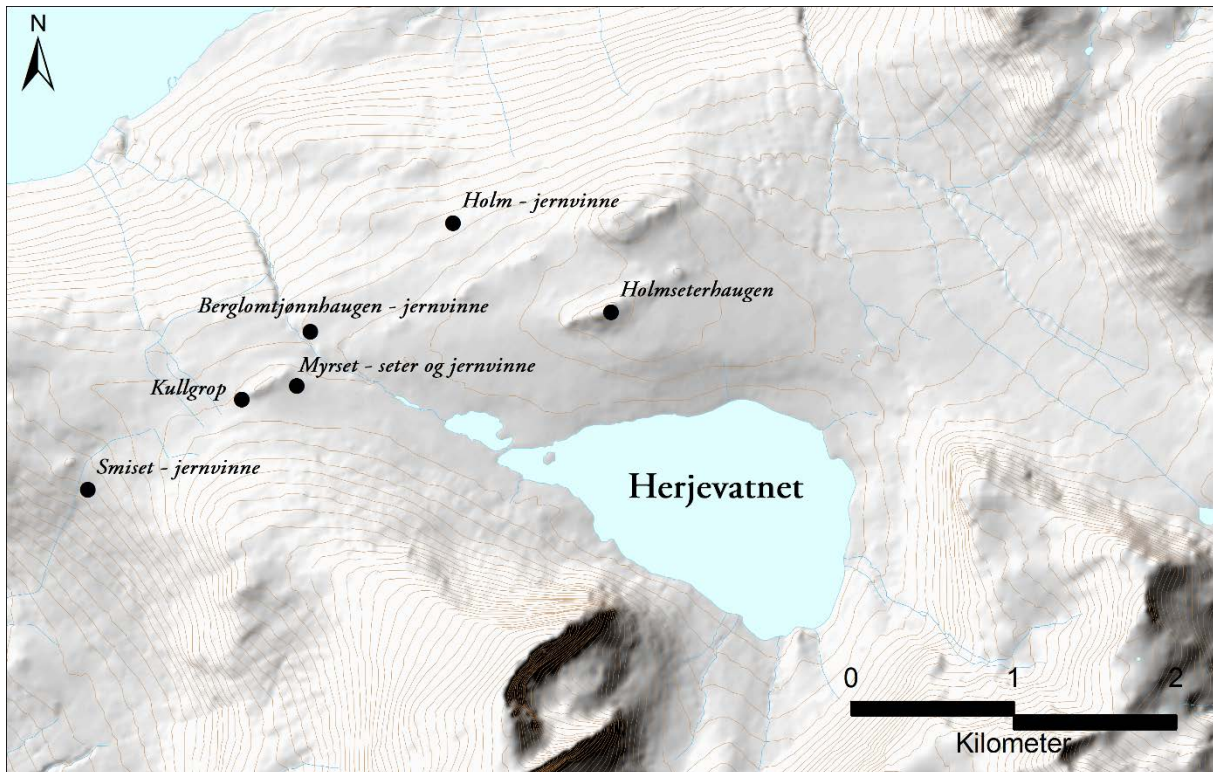
I forbindelse med at eier av gnr 159/44 på Myrsetseteren i Rauma kommune ønsket å bygge på en hytte som ligger på setervollen, var det konflikt med automatisk freda kulturminner. Dette var i form av kulturlag, dyrkingslag og seteravsetninger, som lå i direkte konflikt med planlagt utbygging. I den forbindelse søkte eier om dispensasjon etter Lov om kulturminner (KML) § 8.1, for de delene som ble berørt av tiltaket. Det aktuelle tiltaket besto av et planlagt tilbygg mot sørøst fra eksisterende bygg, og i samme stil som eksisterende bebyggelse. Riksantikvaren innvilget i 2014 dispensasjon for at tilbygget kunne realiseres, under vilkår om at NTNU Vitenskapsmuseet foretok en arkeologisk utgraving i det berørte området. Museet foretok utgravingen i mai 201.

Tabell 1. Periodetabell. Illustrasjon: NTNU Vitenskapsmuseet

Jernalder
Eldre jernalder (500 f.Kr. – 575 e.Kr.)
Yngre jernalder (575-1030 e.Kr.)
Merovingertid (575-800 e.Kr.)
Vikingetid (800-1030 e.Kr.)
Middelalder
Tidlig Middelalder (1030 – 1130)
Høymiddelalder (1130 – 1350)
Senmiddelalder (1350 -1537)
Nyere tid (1537 -)

1.1. Områdebeskrivelse

Myrset er valgt ut som særlig arkeologisk kulturminne i forslag til Regional delplan for kulturminne og kulturmiljø i Møre og Romsdal. Lokaliteten ligger i et typisk utmarks og seterområde i fjellet ovenfor bygda. Her finnes spor etter typisk utmarksvirksomhet, særlig jernvinne. I nærområde finnes tre registrerte jernvinneanlegg ved Smiset, Berglomtjønnhaugen ved Herjeelva og ovenfor Holm. Sistnevnte ble gjenstand for en arkeologisk sikringsgravning av NTNU Vitenskapsmuseet sommeren 2014, i forbindelse med at anlegget var skadet av en stor rotvelte som hadde revet opp det meste av ovnen (Engtrø og Sauvage 2015). Alle tre jernvinner i nærområde til Myrset er datert til overgangen VT-TMA. I tillegg er det kjent en kullgrop i nærhet av Myrset og enda et eldre seterområde på Holmseterhaugen.

Figur 1. Oversiktskart. Kart: Raymond Sauvage, NTNU Vitenskapsmuseet

1.2. Kulturhistorisk bakgrunn og tidligere registreringer

I forbindelse med planlegging av utbyggingen foretok Møre og Romsdal fylkeskommune en arkeologisk registrering, sommeren 2012 og 2014. 2012 ble det registrert en tuft med lave voller kloss ved hytten i sørvest (id.109907-2). Tufta besto av lave rektangulære voller, parallelt med eksisterende bebyggelse (se Figur 2). Inne i tufta ble det påvist et mulig hellegolv med jordbor og prøvestikk. Tufta er datert til 1030-1220. På tomte generelt ble det påvist eldre dyrkingslag (Dahle 2012). I 2014 ble tomten registrert ut fra den omsøkte utvidelsen av hytten mot sørøst. Det ble gravd en søkesjakt på 7,5 m² like øst for hytta. I sjakten ble det påvist flere arkeologiske strukturer og lag tolka som automatisk freda kulturminner. I bunnen av sjakten ble det påvist en mulig grop med slagg og jernholdige klumper, tolket som spor etter metallurgisk virksomhet på plassen. Over steril var det et kulturlag som inneholdt fragmenter av klebersteinsgryter, flint, jernfragment, slagg og bein. Bunndatering av kulturlaget er til overgangen vikingtid (VT) og tidlig middelalder (TMA). Over kulturlaget ble det påvist et kullag tolket som rester av ildsteder eller lignende. Like ved ble det påvist en liten røys bestående av kokstein. Kullaget ble datert til tidlig-høymiddelalder. Kullaget var avgrensa til vestre del av sjakta, og vest for en mulig steinrekke. Alle gjenstandsfunn lå også vest for denne, mens slagg og brente bein fantes i et større område. Over kullaget ble det påvist to stratigrafiske lag tolket som rester etter åker og setervoll, med datering til høymiddelalder. Samlet tykkelse på alle lag tolket som automatisk freda, var på ca. 25 cm tykt ned til steril (Dahle 2014).

Figur 2 Ortofoto med oversikt over Myrset og plassering av utgravingsfeltet.

Kart: Raymond Sauvage, NTNU Vitenskapsmuseet

2 Undersøkelsens rammer

I dette kapitlet presenteres praktiske opplysninger om gjennomføringen av undersøkelsen på Myrset.

2.1 Tid, deltagere

Utgravningen ble gjennomført 04.05.16 – 15.05.15. Første og siste dag fungerte som transportetapper mellom museet og utgravningsfeltet.

Tabell 2. Oversikt over personell og tidsforbruk i felt

Person	Stilling	Periode	Timeverk
Sunniva Eidissen Bystad	Feltassistent	04.05.16 – 15.05.15.	75
Raymond Sauvage	Feltleder/prosjektleder	04.05.16 – 15.05.15.	75

Under etterarbeidet har Sunniva Eidissen Bystad katalogisert funn og prøvemateriale og har reintegnet profiltegninger.

2.2 Problemstillinger

Kulturlagene i den berørte delen av Myrset ble vurdert til å inneha en del kvaliteter som gjør en arkeologisk undersøkelse egnet til å besvare flere spørsmål. Avsetningene av aktiviteten i stratifiserte lag, gjorde at man kunne etablere en kronologi over hendelser og aktivitetsfaser. Materialet fra registreringen indikerte metallurgisk aktivitet i tidlig fase og en overgang til dyrkning og seterdrift i løpet av middelalder. Før utgravningen ble det derfor skilt ut to områder som vi ønsket å belyse gjennom undersøkelsen: jernhåndtering og Seterdrift.

Jernhåndtering

Jernutvinning er kun første ledd i en lengre prosess fram mot ferdig smidde gjenstander og redskap. Etter utvinning på jernframstillingsplassen forelå jernet i en relativt porøs masse/lupp som måtte bearbeides videre til et konsolidert råstoff; en jernlupp som i kildene ofte omtales som felljern. For å kunne smi redskap av luppen måtte den brytes ned videre til ulike former for emnesjern eller jernbarrer. Slike jernbarrer er funnet flere steder i Norge, særlig på Østlandet. Det knytter seg mange spørsmål til organiseringen av denne virksomheten, og vi har relativt lite kunnskap om hvordan de ulike trinnene i jernhåndteringen ble organisert og hvem som utførte dem (Sauvage 2005, 2009). På Myrset var det registrert slag og spor etter jernhåndtering i de eldste kulturlagene, datert til overgangen VT-TMA, samtidig som det var kjent tre jernvinneanlegg i nærområde datert til samme tid. En mulig hypotese kunne være at Myrset i denne sammenheng, skal tolkes som et lokalt knutepunkt eller et særlig bosetningsområde, der vi kan tenke oss at det har foregått sekundærsmiing og raffinering av råjern til barrer og redskap. Her ble det derfor antatt at det var en sjelden mulighet til å belyse en større del prosessen i fortidig jernhåndtering fra VT-TMA fra råstoff til produkt, og på sikt

være med å bygge opp under kunnskap som viser hvordan virksomheten ble organisert, og hvem som utførte de ulike prosessene.

Seterdrift og bosetningshistorie

Det er fremmet en rekke teorier og hypoteser om seterbrukets opphav og utvikling. Kristoffer Dahle (2007) har oppsummert tidligere forskning. Eldre diskusjoner knyttet seterbruket tilbake til overgang fra nomadisme til fast bosetning i løpet av yngre steinalder, der man opprinnelig har flyttet mellom flere gårdsenheter i landskapet. Det er også hevdet at innvandring av nye befolkningsgrupper i yngre steinalder tok med seg skikken sørfra. Blant historikere har synet stort sett vært at seterbruket oppsto i løpet av middelalderen. Fra arkeologisk hold har man i senere tid i større grad satt oppkomst av seterbruket i sammenheng med strukturendringer og intensivering av jordbruket i eldre jernalder, samt en ekspansjon mot slutten av yngre jernalder. Resultat av nyere undersøkelser i Møre og Romsdal understøtter at setrene har opprinnelse i eldre jernalder, men det har vært vanskelig å fastslå de tidlige anleggenes funksjon. Det er likevel skissert et utviklingsforløp der den opprinnelige funksjonen kan ha vært som melkeplasser, for så å ha blitt mer permanente i løpet av yngre jernalder/tidlig middelalder. På Myrset hadde vi fra før informasjon om dateringer tilbake til eldre jernalder (Dahle 2007). På den aktuelle tomten hadde vi før utgraving dateringer fra registreringen tilbake til vikingtid, og de eldste sporene inneholder funn som knyttes til jernvinne, ikke seterdrift. Senere, i løpet av høymiddelalderen antok vi at det fantes dyrkingsspor og seterlag som kunne knyttes til bosetning og seterdrift. En arkeologisk undersøkelse på den aktuelle eiendommen ble derfor vurdert å kunne belyse forhold mellom utvikling av seterbruket og annen utmarksnæring som jernvinne, og endringsmønster i drift og bosetning på Myrset fra vikingtid og gjennom middelalderen.

På denne bakgrunnen utledet vi 2 problemstillinger som skulle styre valgene på utgravingen, og danne grunnlag for forskning i etterkant:

1. Ved analyse av artefakter og slagge fra kulturlagene, ønsket vi å undersøke Myrset sin rolle i relasjon til utmarksaktivitet i omlandet, med særlig henblikk på jernhåndtering og jernvinne fra vikingtid og tidlig middelalder. Videre ville vi belyse om aktiviteten opphørte i løpet av middelalderen. Dette innebærer også samtolkning med materiale fra omlandet rundt Myrset og andre funn av metallurgisk virksomhet i området slik som på Veøy.
2. Gjennom arkeologisk analyse av artefakter og kulturlagene, samt av pollenanalyse, mikromorfologi og makrofossilanalyse, ønsket vi å belyse utvikling av seterdrift på Myrset fra jernalder til middelalder. Sentrale tema er å undersøke om det fantes spor etter permanent bosetning som har drevet dyrking på Myrset, eller om det var av mer sesongpreget art. Vi ønsket også å se på forholdet mellom seterdrift og jernhåndtering, ved å se på om det finnes kronologisk sammenheng mellom seterdriften og den metallurgiske aktiviteten på stedet.

2.3 Metode

Utgravningsfeltet ble stukket ut i en størrelse som omfattet det planlagte påbygget, og avtorvet manuelt med spade. Feltet ble deretter gravd etter prinsippene for stratigrafisk gravning, med graving fra yngste til eldste kontekst. Graving og dokumentasjon ble gjennomført i henhold til *single context*-metoden. *Single context* innebærer at den enkelte stratigrafiske enhet, dvs. kontekst, graves og dokumenteres individuelt. Kontekster blir prinsipielt definert på bakgrunn av hendelser, og de kodes derfor enten som *lag*, *fyll*, *kutt* eller *konstruksjonselement*. I praksis skilles kontekster ved observasjoner av deres egenart i bestanddeler i forhold til omgivende kontekster og/eller synlige lagskiller, noe som alltid innebærer en viss grad av tolkning og skjønn. Ettersom metoden er hendelsesbasert finnes også «masseløse» kontekster (kutt). Innledningsvis etter at håndgraving var iverksatt, ble moderne kontekster (fyll og kutt) helt eller delvis tømt. Lag ble så gravd lagvis, og strukturer som kuttet de enkelte lag ble formgravd (primært fyll for fyll).

I prosessen med kalibrering av resultatene fra C14-dateringene er det benyttet Bayesiansk modellering, for å utlede statistiske kronologiske data om bruksfaser og brukstider. Metoden gir en måte å kombinere dateringer med forskjellig typer forhåndskunnskap for å beregne statistiske estimater på tidspunkt for tidligere tiders hendelser (Buck og Juarez 2017, Ramsey 2009). Et grunnprinsipp med metoden er at 14-C-dateringer fra en lokalitet har en sammenheng med hverandre. Et vanlig utgangspunkt er en modell der en serie dateringer kommer fra en bestemt bosetting eller en aktivitet, som var i bruk over en periode, og at denne aktiviteten hadde oppstart før slutten på aktiviteten. Gjennom Bayesiansk statistikk kan man sannsynliggjøre hvor stor del av avvikene i dateringsresultatene som skyldes statistikk, og hvor stor andel som et reelt tidsrom i kalenderår (Ramsey 2009). I tillegg kan vi ta hensyn til ulik informasjon vi har om den arkeologiske konteksten, som kronologiske sammenhenger mellom dateringer, informasjon om absolutte kalender år fra dendrokronologi og terminus post – og terminus ante quem dateringer av hendelser. Kalibreringene og den statistiske analysen er utført i programmet OxCal. Metoden som er fulgt er beskrevet i dokumentasjonen som følger programvaren online (OxCal 2018) og modellen basert på fremgangsmåte og kode beskrevet i Ramsey 1995.

2.4 Dokumentasjon

Alle kontekster, strukturer og topografiske elementer, samt feltgrense ble innmålt av med CPOS og fikk tildelt unike ID-nummer basert på løpenummer. For hver kontekst – lag, fyll, kutt eller konstruksjonselement ble det fylt ut kontekstskjema i FileMaker, som senere ble samlet i Intrasis. Programmet Harris Matrix Composer ble også benyttet i felt til å føre en harris-matrise for å holde kontinuerlig kontroll med stratigrafien.

Funn og vitenskapelige prøver ble samlet inn under den enkelte kontekst. Mens de vitenskapelige prøvene i tillegg ble målt inn digitalt med punkt, ble funnene kun samlet inn i baljer – og deretter funnposer - som knyttes til det unike kontekst-ID-nummeret.

Fotogrammetri ved hjelp av programmet Agisoft Photoscan ble benyttet til å produsere måleriktige ortofoto av relevante faser og kontekster under feltarbeidet.

Til fotodokumentasjon ble det benyttet et digitalt speilreflekskamera av type Nikon D200. Til å ta oversiktsbilder i plan ble det benyttet fotostang og kameraet Sony QX100. Fotolister for de enkelte kamera ble ført i Intrasis.

3 Utgravningen

Utgravningen ble gjennomført i perioden 04.05.16 – 15.05.15. Første og siste dag var reine transportetapper. Ved oppstart var det fremdeles enkelte partier med snø som vanskeliggjorde transport inn fra parkeringsplass ved Nysetra. Herfra ble utstyr fraktet inn til Myrset med trillebår i flere omganger, der trillebåren måtte bæres over partier med snø. Arbeidsperioden for øvrig var preget av godt gravevær med lettskyet oppholdsvær og milde temperaturer.

Utgravningsfeltet lå helt inntil østgavlen på seterbuen som skulle utvides. Her ble det avtorvet et felt på ca. 5,5 x 4 meter, noe over 20 m². Gravingen forløp deretter etter single-context-prinsippet med til steril grunn. Grovt beregnet ble det utgravd 3,9 m³ med lagavsettinger, under torvlaget.

Figur 3. Oversiktsbilde etter avtorving og graving av de yngste lagene. Foto viser toppen av kulturlagsavsettingene fra vikingtid/tidlig middelalder. Da26078_016. Foto: Raymond Sauvage, NTNU Vitenskapsmuseet

3.1 Stratigrafisk analyse

Stratigrafi:

Fase 1: Jernvinneanlegg. Ca. 450 – 500 AD.

Fase 2: Voll eller tuft. Ca. 500 – 750 AD.

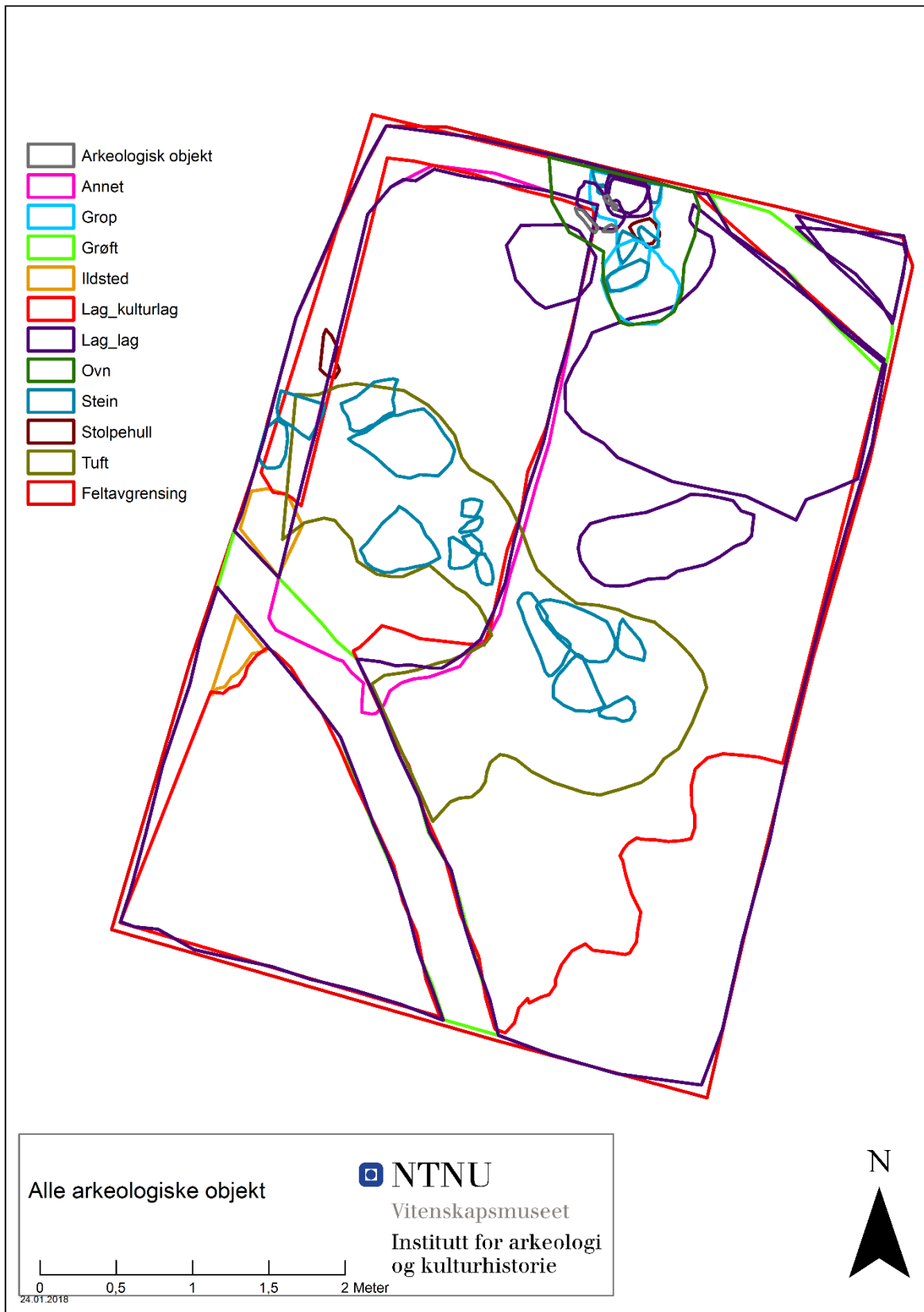
Fase 3: Kulturlag fra vikingtid og tidlig middelalder Ca. 750 – 1100 AD.

Fase 4: Dyrkingslag/seteravsettinger fra høy- og seinmiddelalder. Ca. 1150 – 1300 AD.

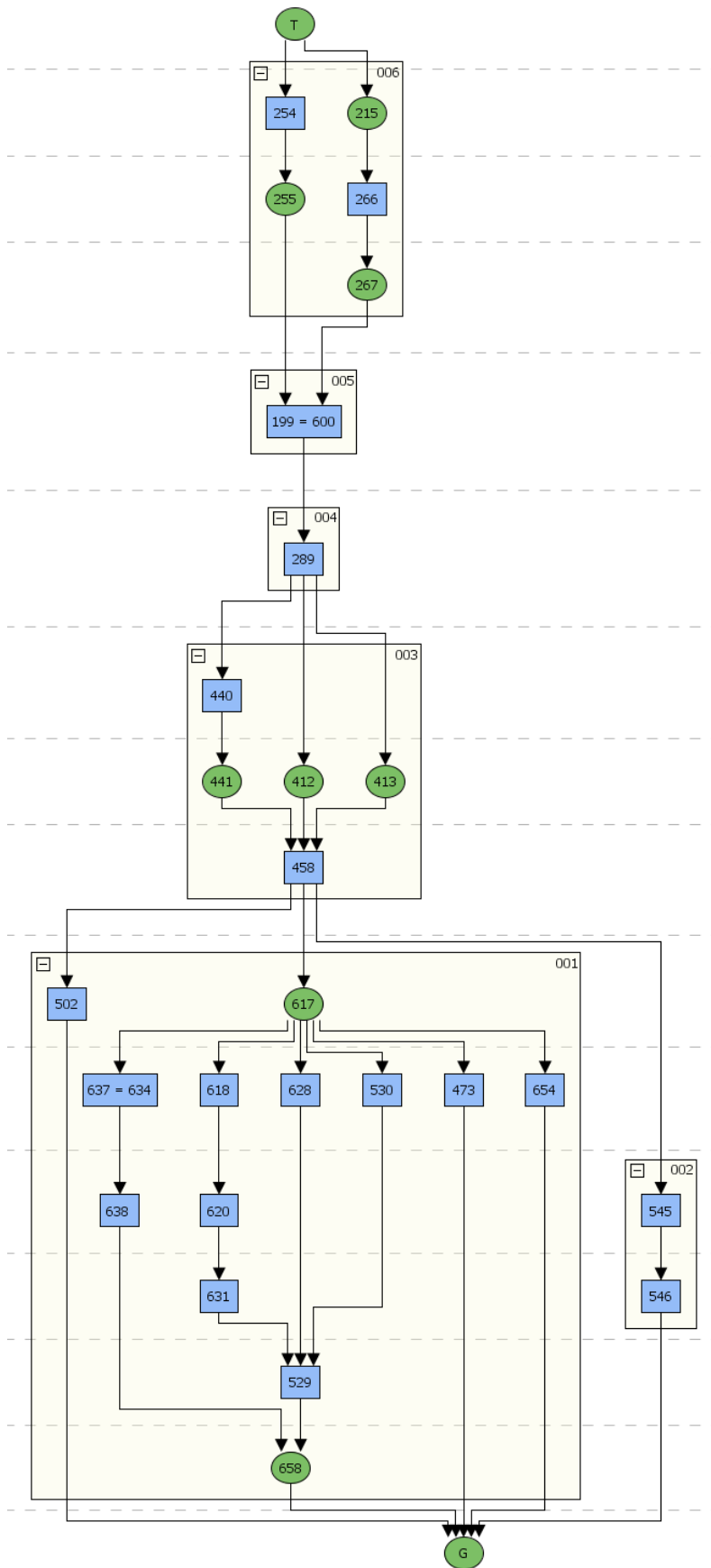
Fase 5: Dyrkingslag/seteravsettinger fra seinmiddelalder og nyere tid. Ca. 1450 – 1618.

Fase 6: Moderne aktivitet

I arbeidet med den stratigrafiske sekvensen i dokumentasjonen fra utgravingen, har vi kunne skille ut 6 faser som representerer ulik aktivitet i ulike perioder. Aktivitetsspor som ble påvist i steril grunn ble tolket til å inngå i to faser 1, fase 1 som omfatter jernvinneaktivitet og fase 2 som omfatter en mulig tuft/vollkonstruksjon. Bakgrunnen for å skille mellom disse var at deler av jernvinneaktiviteten lå under et utvaskingslag, som tyder på at denne aktiviteten var eldre enn vollkonstruksjonen. Overgangen til fase 3 er satt til vikingtid 750-800 e.Kr, basert på 14C-dateringer fra kontekster herfra. Fase 4 dateres fra overgangen tidlig middelalder til høymiddelalder, og Fase 5 en gang etter ca. 1450 e.kr.

Figur 4. Oversiktskart med alle innmålte kontekster. Kart: Raymond Sauvage, NTNU Vitenskapsmuseet

Figur 5. Matrise. Raymond Sauvage, NTNU Vitenskapsmuseet

3.1.1 Fase 1: jernvinne og aktivitet i steril grunn

Datering: 450 – 500 e.Kr.

Aktivitet: Jernfremstilling

Strukturer: Jernfremstillingsovn med slaggrøp, malmlager, aktivitetsflater.

Tabell 3 Oversikt over C14-dateringer fra kontekster i fase 1

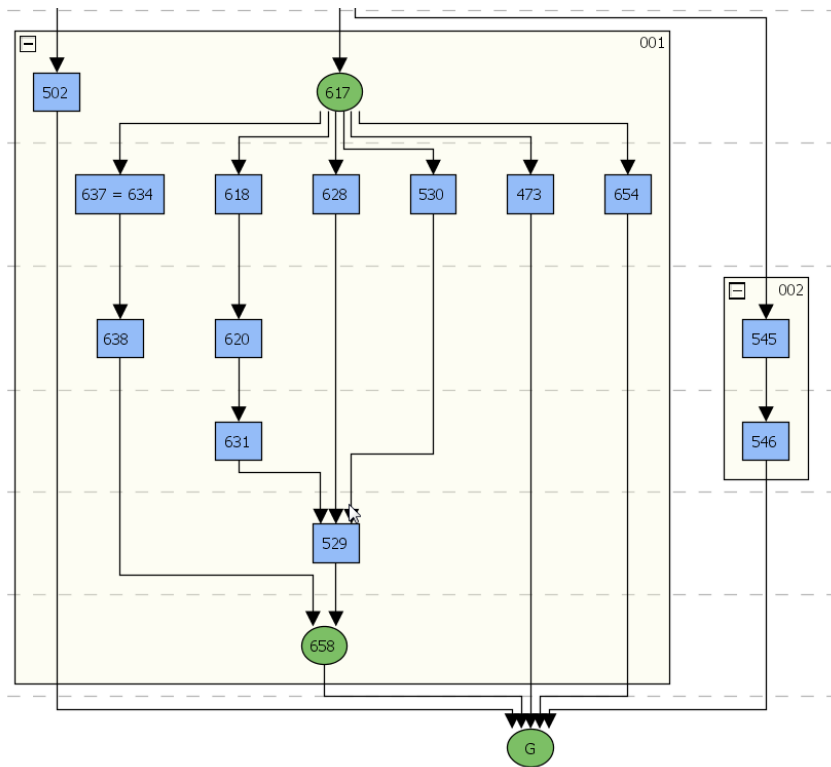
ID	Arkeologis Objekt	Beskrivelse	Fase	Prøve ID	Daterings- resultat	Kalibrert alder
502	Lag_lag	Lag med slagg. Mulig aktivitetsflate	1	200036	1610 ± 20	AD 405- 535 (Tra- 10944)
618	Slaggrøp	Fyllmasse i slaggrøp. Gjennfyllingsmasse	1	200038	2250 ± 20	BC 380 - 209 (Tra- 10949)
473	Lag_lag	Lag med slagg. Mulig deponi. Utplanert?	1	619	910 ± 15	AD 1049 - 1167 (Tra- 10946)

Fase 1, den eldste fasen, omfatter kontekster som skjærer ned i steril grunn og som var overdekket av senere lagavsetninger. Totalt 14 kontekster inngår i fasen i form av 4 lag, 2 konstruksjonselementer, 6 fyll og 2 kutt. Matrisen i *Figur 6* viser den interne stratigrafien til de stratigrafiske enhetene innenfor denne fasen. Det ble til sammen utført tre dateringer på trekull fra kontekster i fasen. Dateringene spriker i tid fra BC 380-209, AD 405-535 og AD 1049-1167. Dette gjør fasen vanskelig å datere nøyaktig siden alle kontekster tolkes til å representere samme aktivitet. Dateringene diskuteres nærmere lengre ned.

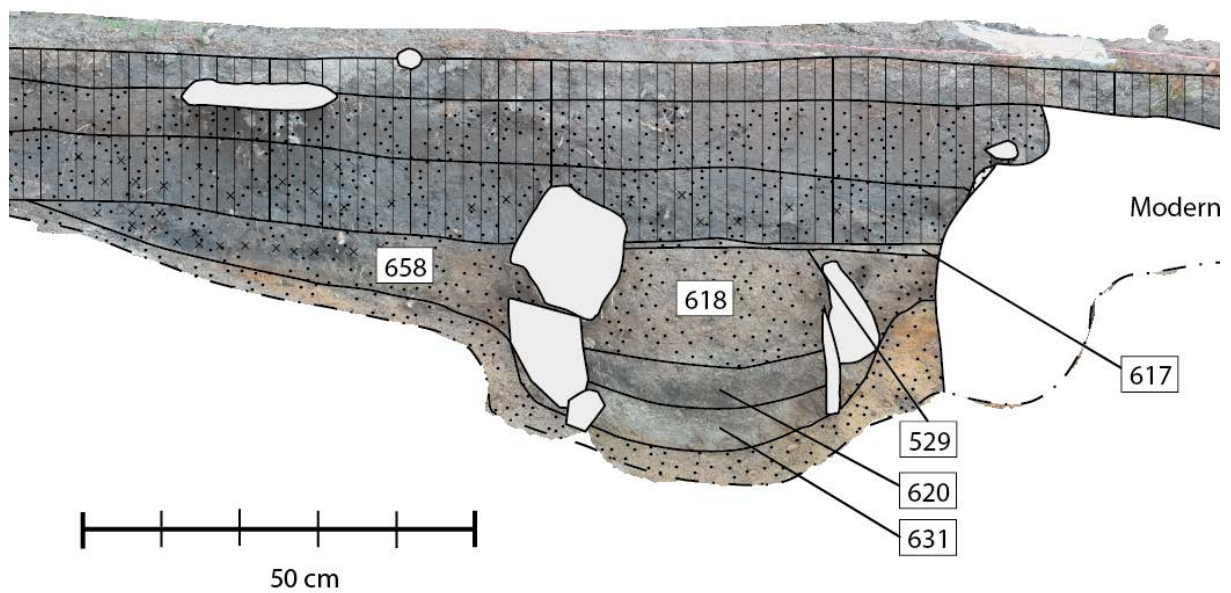
I fase 1 har det ligget et jernfremstillingsanlegg på stedet. Dette anlegget består av en jernfremstillingsovn med steinsatt slaggrøp, et malmlager og to lag med slagg og trekull som kan utgjøre aktivitetssoner eller slaggedeponi. Jernfremstillingsovnen var konstruert i en form for grøft eller byggegrøp (id 568). Slaggrøpen/ovnen (id 529) var satt ned i denne byggegrøpen, og består av en slaggrøp med dybde 25 cm og bredde 32 cm, med rette sidekanter og avrundet bunn. Gropa var steinsatt med reiste steiner i sidekantene (ID 530). Rundt steinene observerte vi at grunnen var kraftig rødbrønt og varmepåvirket. I bunn var gropa foret med et lag kompakt, rein silt (ID 631). Over dette et mørkere lag med porøs slagg og trekull (id 620). Herfra og til toppen var grøpen gjenfylt med fyllmasse (id 618) som besto av lysere brun silt med trekull, slagg og biter av sjaktmateriale. Fyllmassen kan antagelig tolkes som resultat av igjenfylling

eller utplanering, når anlegget er gått ut av bruk. Inntil og delvis i slaggruppen lå et lag med kompakt mørk brunsvart asfaltaktig slagg, trekull og knust skjaktmateriale (id 628). I samme kutt som – og sør for slaggruppen var det fyllmasser som besto av mørk brunsvart kompakt slagg med en høy andel porøs sort, asfaltaktig slagg, samt en del stykker skjaktmateriale. Det ble også samlet inn en mindre steinhelle størknet slagg på innsiden, herfra. Fyllmassen i denne gruppen antyder at deler av nedgravningen rundt slaggruppen har vært åpen under drift av ovnen. Like vest for ovnen observerte vi et område med masse som vi tolket som røstet malm (id 654). Sør og vest for oven var det lag med slagg og trekull (id 473 og 502). 473 var spredt på et større område og dratt utover. Laget kan representere planering eller redeponering av masser fra jernvinneaktiviteten. Slagglaget Id 502 var mer avgrenset og kompakt og kan representerer rester av et mindre utplanert slaggedeponi.

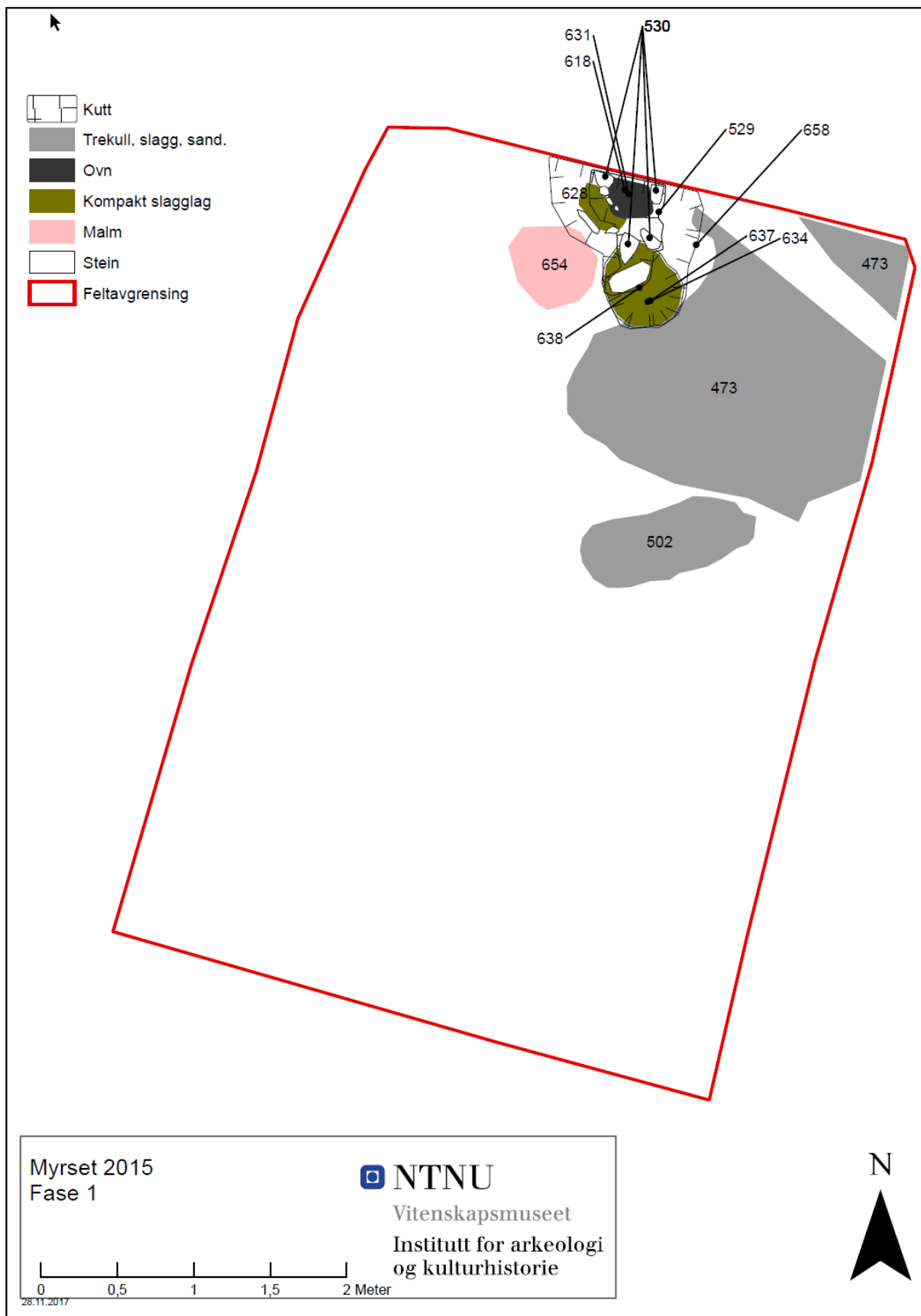
Det er vanskelig å gi en nøyaktig datering på aktiviteten i fase 1. Etterfølgende fase (fase 3) dateres vikingtid, og aktivitet i fase 1 (og 2) er dermed eldre. Det finnes tre C14-dateringer med spredte resultat: BC 380-209 datert på løvtre fra trekull fra igjenfyllingsmassen i slaggruppen (id 618), AD 405-535 datert på løvtre fra mulig utplanert slaggedeponi (id 502), og AD 1049 – 1167 fra mulig utplanerte masser (id 473). Det er vanskelig å si om man skal velge å stole på noen av dateringene fra fasen, men dersom både id 618 og 473 representerer re-deponert materiale, foreligger det mulighet for at trekull herfra kommer fra både eldre aktivitet i nærhet og yngre aktivitet ved senere planering og redeponering. Det kan derfor være bedre grunn til å stole på datering fra id 502, som kan tolkes som bunn av et utplanert slaggedeponi. Det er mindre sjans for at trekull her er forurenset av senere aktivitet. Med bakgrunn i etterfølgende fase dateres mellom til vikingtid – tidlig middelalder, må aktivitet i fase 1 være eldre. Datering til AD 405-535 kan dermed passe godt. Fasens slutt er representert ved et tynt utvaskingslag (id 617) over de yngste deponeringene i jernvinneovnen, som må representere en brakkleggingsperiode før nye lagavsetninger.

Figur 6 Utsnitt av matrise til fase 1 og 2 med relasjoner til tilgrensende faser. Matrise: Raymond Sauvage, NTNU Vitenskapsmuseet

Figur 7 Utsnitt av profilvegg nord på feltet, reintegnet fra fotogrammetri. Flere av lagavsettingene i fase 1 er med. Legg merke til utvaskingslaget id 617 som dekker slaggrøpen. Tolkning og illustrasjon: Raymond Sauvage, NTNU Vitenskapsmuseet.

Figur 8 Oversiktsplan over innmålte kontekster i plan, fase 1. Bunnlagene i ovnen vises ikke på plankartet, men vises i profil nedenunder. Kart: Raymond Sauvage, NTNU Vitenskapsmuseet.

Figur 9 Ovn ferdig utgravd med stående heller og slaggrøp øverst og nedskjæringen som ovnen var bygget i. På høyre side, moderne fyllmasser. Utsnitt fra Da26078_021. Foto: Raymond Sauvage, NTNU Vitenskapsmuseet.

Tabell 4. Lagbeskrivelser fase 1. Fullstendig liste finnes som vedlegg.

Intrasisld	Subclass	Stratigrafisk objekt	Fase	Lengde	Bredde	Diameter	Dybde	Fyllmateriale	Beskrivelse	Observasjon
473	Lag_lag	Lag	Fase 1	2,5	1,5			sand silt humus	Lag med fast mørk brun humus- og trekullblandet sandjord med små spetter av lysere gulbrunt. en del varmpåvirket og vitnet stein, trekull, brent bein og noe slagg. Laget kan representere en aktivitetesflate tilknyttet jernfremstillingsovn id 658, som den ligger tett inntill.	brent leire slag kull
502	Lag_lag	Lag	Fase 1	1,17	0,45				Konsentrasjon med slagg. Laget er ovalt og måler 1,17m X 0,4m. Laget kan tolkes som rest etter utdratt slagg eller et mindre, utplanert slaggedeponi.	Kull slagg
529	Grop	Konstruksjon	Fase 1		32		25		Jernvinneovn med slagdrop. Ovnens består av en slagdrop med dybde 25 cm og bredde 32 cm, med rette sidekanter og avrundet bunn. Gropa har vært steinsatt med reiste steiner i sidekantene (ID 530). I bunn var gropa foret med et kompakt, reint siltlag (ID 631). Over dette et mørkere lag med porøs slagg og mye trekull (ID 620). Over dette var gropa fylt av lysere brun silt med trekull, slagg og biter av sjaktmateriale (ID 618). En del av slagdropa fortsetter inn i profilen mot nord og ligger dermed intakt.	kull slagg
530	Stein	Konstruksjon	Fase 1						Steiner som inngår i konstruksjonen av ovnsgropen. Hovedsakelig kantstilt stein som omkranser ovnen 529 og et lag med kompakt slagg og sjaktmateriale 628. Steinene er kantete og måler fra 5 - 18 cm i diameter.	
617	Lag_lag	Lag	Fase 1				3	sand silt	Tynt utvaskingslag som dekker ovnsområde 658.	

618	Lag_lag	Fyll	Fase 1			28	15	kull sand silt	Fyllmasse i ovnsgrøpen fra topp og ned til 620. Fyllmassen består av lysere brun silt med trekull, slagg og biter av sjaktmateriale. Ca. 28 cm i diameter. Laget kan antagelig tolkes som resultat av igjenfylling eller utplanering, når anlegget er gått ut av bruk.	kull slagg
620	Lag_lag	Fyll	Fase 1					silt sand	Mørkere brungrå silt med mye porøs slagg og trekull mot bunn av slaggrøp. Laget kan tolkes som rester etter slagg fra siste brenning i ovnen.	slagg varmpåvirket stein brent leire brent sand
628	Lag_lag	Fyll	Fase 1	30	19			sand silt grus	Kompakt mørk brunsvart asfaltaktig slagg, trekull og knust skjaktmateriale, Noe sand/silt. Ligger tett inntil ovnen i kant av nedgravningen. Tilsynelatende steinsatt med stein som inngår i ovnskonstruksjonen. Området er kraftig rødbrent og varmpåvirket. Ligger i kant med slaggrøp til ID 529.	kull leire slagg varmpåvirket stein
631	Lag_lag	Fyll	Fase 1			28	3	silt sand	Kompakt lys brungrå silt i bunn av ovnen. Trolig foring i bunn av ovn, grop	kull slagg varmpåvirket stein
634	Lag_lag	Fyll	Fase 1	59			20	kull sand	Fyllmasse i grop (id 638). Inntil ovn, i samme kutt som ovnen. Består av mørk brunsvart kompakt slagg med høy andel porøs sort slagg/asfaltslag. Enkelte stykker sjaktmateriale. Det ble herfra tatt inn en helle med størknet slagg på innside.	brent leire brent sand kull slagg varmpåvirket stein
637	Lag_lag	Fyll	Fase 1						=634	
638	Grop	Kutt	Fase 1						Grop/kutt til ID 634/637. Ca 59 cm bredde og dybde omlag 20 cm. Går mer eller mindre over i ovn/slaggrøp ID 529 og henger sammen med denne. Ligger i samme kutt/nedgravning som ovnen.	

654	Lag_lag	Lag	Fase 1			120		silt	Mulig malmlager. Det ble observert en del okerfarget materiale i dette området innenfor en omkrets på ca. 120 cm.	varmpåvirket stein
658	Ovn	Kutt	Fase 1	100	90				Kutt/byggegropp til jernvinneovn. Gropa er ca. 120x90 cm og går inn i profilen mot nord. Dybde maks 25 cm. Forment var ujevn oval. Gropa rommet slaggrupp (ID529) med tilhørende steinkonstruksjon (ID 530) og en forsenkning i sør som rommet grop og fyll (ID 637=634).	

3.1.2 Fase 2: Mulig veggvoll eller tuft.

Datering: Ca. 500-750 e.Kr.

Aktivitet: Opphold / bosetting

Strukturer: Veggvoll med steinheller

Kontekstene definert i fase 2 representerer også aktivitet eldre enn de første kulturlagsavsetningene. Kontekstene ble utskilt i en egen fase siden vi ikke kunne påvise en klar sammenheng med kontekstene i fase 1.

Kontekstene i fase 2 utgjør en form for veggvoll med flate steinheller (id 545) og vollmasser (id 545) (tabell 5).

Tabell 5 Lagbeskrivelser fase 2. Fullstendig liste finnes som vedlegg.

Intrasis-id	Sub-class	Stratigrafisk objekt	Fase	Lengde	Bredde	Diameter	Dybde	Fyllmateriale	Beskrivelse	Observasjon
545	Tuft	Fyll	Fase 2	3	1			grus sand silt	Mulig veggvoll som strekker seg øst-vest og svinger i en bue mot sør-sørvest. Lengden øst-vest er ca. 3 m fra feltkanten i vest, bredden mellom 0,7-1,20 m. Fyllmassen besto av fin sand/silt med noe grus. I vollen var det flere flate steinheller [ID 546] som kan være rester etter	

									fundament til en veggkonstruksjon eller rester av en sammenrast tørrmur.
546	Stein	Konstruksjon	Fase 2						Samling med flate steinheller med tverrmål ca. 40 - 60 cm. Inngår i mulig veggvoll id 545.

Figur 10 Plankart over fase 2. Kart: Raymond Sauvage, NTNU Vitenskapsmuseet

Vollens funksjon synes vanskelig å fastslå, men det virker rimelig å anta at steinene kan være fundament til en veggkonstruksjon eller rester av en sammenrast tørrmur.

Det foreligger ingen dateringer fra fase 2. Vollen og steinhellene var dekket av kulturlagsmasser fra den påfølgende fase 3. Kulturlaget lå godt mellom steinene og antyder at det er gått kort tid mellom at kontekstene gikk ut av bruk og påfølgende fase. Vi observerte heller ikke det tynne utvaskingslaget som dekket ovnen i fase 1. Dette kan antyde datering av aktiviteten i fase 2 til mellom jernvinneaktiviteten og påfølgende fase, noe som kan indikere tidlig vikingtid.

3.1.3 Fase 3 – kulturlagsavsetninger fra vikingtid og tidlig middelalder

Datering: Ca. 750-1100 e.Kr.

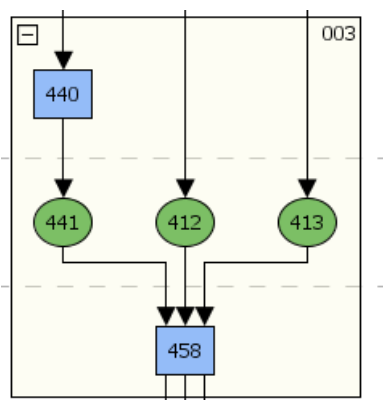
Aktivitet: Opphold / bosetting

Strukturer: Kulturlag med kleberskår, bryner og brente bein

Tabell 6: 14C-dateringer fra fase 3

ID	Arkeologis Objekt	Beskrivelse	Fase	Prøve ID	Dateringsresultat	Kalibrert alder
458	Lag_kulturlag	Kulturlag med skår av kleberkar, bryner og brente bein	3	680	1180 +/- 20 BP	AD 778 - 891 (Tra-10947)
440	Ildsted	Ildsted	3	462	890 ± 15	AD 1054 - 1209 (Tra-10950)
458 (fra registrering)	Lag_kulturlag	Kulturlag med skår av kleberkar, bryner og brente bein	3		950±30BP	AD 1050-1225 (Beta - 385137)

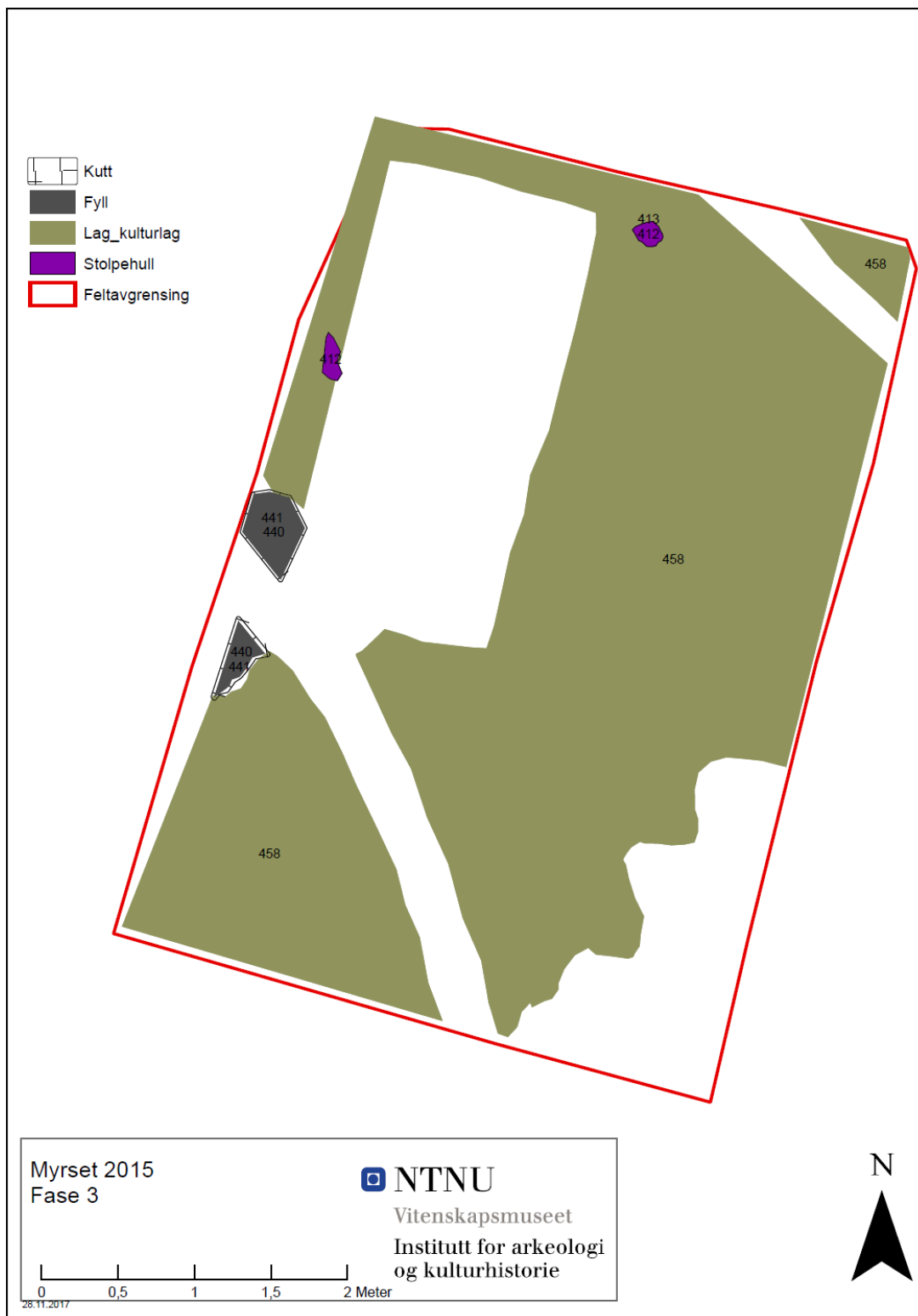
I fase 3 har vi de første riktige kulturlagsavsetningene på stedet som er representert ved et ca. 8-10 cm tykt kulturlag. I kulturlaget ble det funnet skår av kleberkar og bryner, som vi kan knytte til husholdningsaktivitet i vikingtid – tidlig middelalder. En nærmere diskusjon av funnmateriale finnes i kapittel 4. I tillegg var det spor etter annen aktivitet i form av to små stolpehull og et ildsted.

Figur 11: Utsnitt av matrise til fase 3. Matrise: Raymond Sauvage, NTNU Vitenskapsmuseet

Tabell 7 Lagbeskrivelser fase 3. Fullstendig liste finnes som vedlegg.

Intrasisld	Subclass	Stratigrafisk objekt	Fase	Lengde	Bredde	Diameter	Dybde	Fyllmateriale	Beskrivelse	Observasjon
412	Stolpehull	Fyll	Fase 3					grus silt	Ujevn oval nedgravning med rette sidekanter og avrundet bunn. Mørkebrun sandjord med kull, flint og brent bein. Tolkes som stolpehull.	brente bein kull
413	Stolpehull	Kutt	Fase 3	18	15		6	silt grus	Sirkulær form i plan. Fyllet består av mørk gråbrun sandholdig jord med litt kull. Tolkes som stolpehull.	kull
440	Ildsted	Fyll	Fase 3		1,3			sand grus silt	Ujevn for som kuttes av moderne dreneringsgrøft. Fyllet består av mørk brunsvart sandjord med mye trekull. Konteksten kan tolkes som et ildsted.	brente bein kull
441	Ildsted	Kutt	Fase 3				13		Kutt til ildsted 440. Sidekantene er skrå med flat bunn.	
458	Lag_kulturlag	Lag	Fase 3				8	stein silt grus sand humus torv	Fast mørk brun humusblandet sandjord med små Spettet av lysere gulbrunt. En del varmpåvirket og vitnet stein, trekull, brent bein og noe slagg. funn av bryne, skår av kleberkar og mulig bakstehelle. Tolkes som kulturlag.	brent leire bein brente bein slagg kull

Figur 12 Plankart over fase 3. Kart: Raymond Sauvage, NTNU Vitenskapsmuseet

Det ble utført tre C14-dateringer av kontekster som tilhørte fase 3 (*Tabell 6*), som er med på å tidfeste aktiviteten. I tillegg hadde Møre og Romsdal fylkeskommune utført en datering av bjørk fra samme kontekst i 2014. Dateringene er modellert i OxCal. Modellen og forholdet mellom C14-dateringene er diskutert i *kapittel 4.2*. Datamodellen gir grunnlag for å gi en datering av

fasen til tidsrommet mellom ca. 750 – 1100 e.Kr. Den tidligste dateringen viser at laget inneholder materiale fra perioden ca. 770 – 890 e.Kr. Vi har dermed kulturlagsavsetninger fra tidlig vikingtid til tidlig middelalder. Fasens avslutning er representert ved stolpehullene og ildstedet som representerer aktivitet i slutten av denne fasen. Dateringen fra ildstedet 440 har et spenn innenfor i perioden AD 1054-1209, men modelleringen med påfølgende fase, som har en overlappende datering, viser at vi skal legge til grunn den første delen av dateringsspennet. Det betyr at aktiviteten i fase 4 opphører mellom 1050 - 1100 e.Kr.

Funnmaterialet fra kulturlaget består av to skår av klebergryter, to bryner og noe osteologisk materiale (se kap. 4). Lignende gjenstander ble funnet under registreringen (Dahle 2014). Gjenstandene kan knyttes til typisk avfall knyttet til boplasskontekst, og bør sikkert relateres til den nærliggende hustuften (Askeladden id.109907-2), like sørvest for utgravingsfeltet.

3.1.4 Fase 4 og 5 – Seteravsetninger fra høymiddelalder og seinmiddelalder

Datering: Fase 4: ca. 1150-1300 e.Kr, fase 5 ca. 1450 – 1620 e.Kr.

Aktivitet: Setervoll

Strukturer: Humusrike dyrkingslag/humuslag med tilført organisk materiale.

Tabell 8: C14-dateringer fra fase 4 og 5.

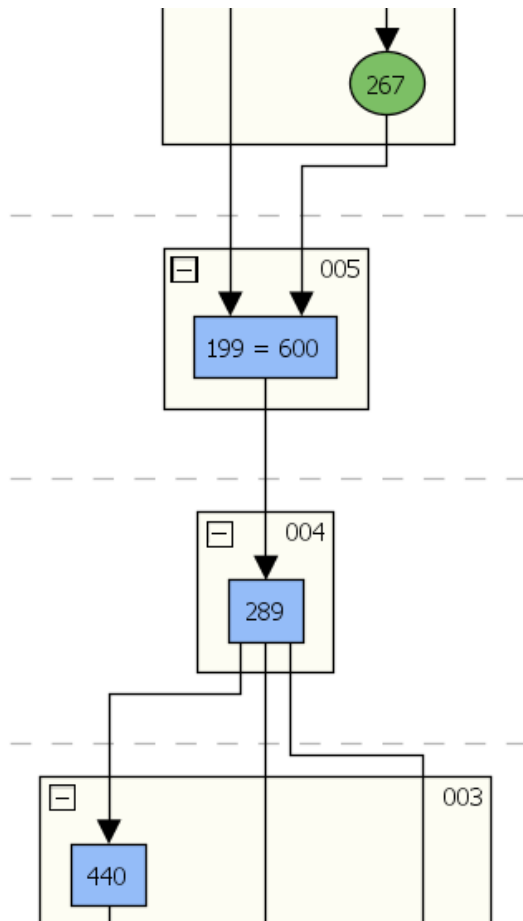
ID	Arkeologis Objekt	Beskrivelse	Fase	Prøve ID	Daterings- resultat	Kalibrert alder
199	Lag_lag	Dyrkingslag/seteravsetninger	5	679	370 ± 15	AD 1452 – 1522 og 1590 - 1622 (Tra- 10948)
289	Lag_lag	Dyrkingslag/seteravsetninger	4	391	925 +/-20	AD1045- 1161 (Tra- 10945)

Kontekstene som utgjør fase 4 og 5 består av to lag som lå over hverandre og dekket hele utgravningsfeltet. Begge lagene besto av mørk brune humusholdige sandlag, med en del spredt trekull. Lagene ble i felt tolket som resultat av seteraktivitet og opparbeidet som følge av beite og tilførsel av organisk materiale, antagelig i form av dyremøkk.

Tabell 9 Lagbeskrivelser fase 4 og 5. Fullstendig liste finnes som vedlegg.

Intrasisld	Subclass	Stratigrafisk objekt	Fase	Lengde	Bredde	Diameter	Dybde	Fyllmateriale	Beskrivelse	Observasjon
289	Lag_lag	Lag	Fase 4				10	sand silt humus	Mørk brun fast sandjord med silt og humus. Spredt trekull. Godt kompostert matjord. Noen konsentrasjoner trekull. Enkelte vitra stein. Tolkes som avsatt i forbindelse med dyrkingslag/beite ved opparbeiding og trolig tilførsel av organisk materiale.	kull
199	Lag_lag	Lag	Fase 5				8	humus sand silt	Brun kompakt sandjord med torv og noe trekull. Ligger over dyrkingslag 289 og under 600/199. Tolket i felt som avsetninger resultert av seterdrift og beite.	
600	Lag_lag	Lag	Fase 5				15	humus kull sand silt stein	=ID 199	

Det foreligger C14-dateringer fra begge faser (*Tabell 8*). Fra fase 4 har vi en datering av trekull i lag 289 til AD 1045 – 1161. I tillegg har vi en datering fra registreringen fra samme lag, som har gitt resultatet Cal AD 1260 to 1295 720 +/- 30 BP (Beta - 385135) (Dahle 2014). Som diskutert under fase 3 overlapper dateringene med dateringen av avslutningen for fase fire. Modelleringen (se 4.2) i OxCal viser imidlertid at vi skal legge til grunn den andre delen av avviket i dateringsspennet, noe som gir en eldste datering av fasen til om lag 1100 – 1180 e.kr. Overgangen til fase 5 kan plasseres til et sted mellom den yngste dateringen fra fase 4 og den ene C14-dateringen fra fase 5. Yngste datering i fase 4 er mellom ca. 1250 – 1300 e.Kr og dateringen fra fase 5 kan med høy sannsynlighet plasseres innenfor tidsrommet 1450 – 1520 e.kr. Overgangen til fase 5 kan dermed plasseres mellom 1300 og 1450 e.kr.

Figur 13: Utsnitt av matrise til fase 4 og 5 med relasjoner til tilgrensede faser. Matrise: Raymond Sauvage, NTNU Vitenskapsmuseet

3.1.5 Fase 6 moderne aktivitet

Datering: Moderne

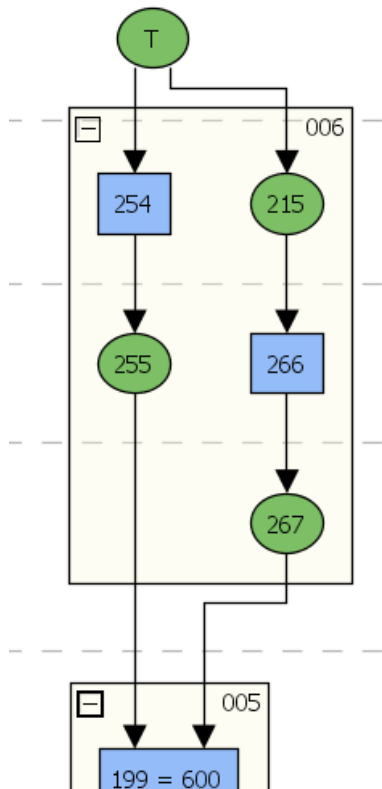
Aktivitet: Drenering og vannrør, arkeologisk registrering

Strukturer: Grøfter tilknytte dagens hytte og fylkeskommunens registreringssjakt.

Fase 6 var kontekster som følge av moderne aktivitet på stedet. Det består av to grøfter 254/255 og 266/267, som hadde sammenheng med hytten inntil utgravingsfeltet. ID 254 var Møre og Romsdals fylkeskommunes sjakt fra registreringen i 2014.

Tabell 10: Lagbeskrivelser fase 4 og 5. Fullstendig liste finnes som vedlegg.

Intrasisld	Subclass	Stratigrafisk objekt	Fase	Lengde	Bredde	Diameter	Dybde	Fyllmateriale	Beskrivelse	Observasjon
215	Annet	Kutt	Fase 6	3,2	1,6				Fylkeskommunenes registreringssjakt, gravd av Kristoffer Dahle i 2014.	
254	Grøft	Fyll	Fase 6					grus sand	Fyllet består av gulbrun sandjord med litt grus, løs, Spettet, litt trekullbiter. Tolkes som fyllmasse re deponert i moderne grøft.	kull
255	Grøft	Kutt	Fase 6	141	28		30	stein grus sand	Kutt til moderne grøft	kull
266	Grøft	Fyll	Fase 6					sand silt grus	Fyllet består av ganske løs spettet gulbrun sandsilt med grus og innslag av trekullbiter. Tolkes som fyll i moderne grøft	kull
267	Grøft	Kutt	Fase 6		35		30		Dreneringsrør i bunn av grøft.	

Figur 14 Utsnitt av matrise til 6 med relasjoner til tilgrensende faser. Matrise: Raymond Sauvage, NTNU Vitenskapsmuseet

4 Funnmateriale

Funnmaterialet består av gjenstandsfunn fra kulturlaget 458 og innsamlet vitenskapelig prøvemateriale i form av slagg med tanke på senere prøveanalyse.

Tabell 11 Oversikt over katalogisert funn og prøvemateriale.

Museumsnr T27020	Unr.	Gjenstand	Funnr. i felt	Gjenstandsbeskrivelse	Lag (gjenstand)
- Form : (antall 1)					
T27020	6	Slagg	200077	Steinhelle fra innsiden av jernfremstillingsovn med størknet slagg og fastbrent sjaktmateriale.	620
- Form : annen prøve (Antall: 12)					
T27020	7	Prøve	471	Tre slaggbiter, samlet vekt er 24,3 g.	458
T27020	8	Prøve	200078	To slaggbiter, samlet vekt 41,2 g	502
T27020	9	Prøve	470	En slaggbit, vekt 21,7 g.	458
T27020	10	Prøve	200079	To slaggbiter med samlet vekt 55,4 g.	473
T27020	11	Prøve	200080	Fire små slaggbiter, hvorav en bit er glassaktig og dråpeformet. Samlet vekt er 5,6 g.	628
T27020	12	Prøve	200081	To slaggbiter med samlet vekt 48,8g.	529
T27020	13	Prøve	469	En slaggbit som veier 6,4 g.	458
T27020	14	Prøve	200081	To slaggbiter med samlet vekt 26,8 g.	458
T27020	15	Prøve	200083	Tre slaggbiter med samlet vekt 24,4 g.	529
T27020	16	Prøve	472	To slaggbiter med samlet vekt 106,9 g.	458
T27020	17	Prøve	460	To slaggbiter med samlet vekt 119,4 g.	458
T27020	18	Prøve	200084	Tre slaggbiter med samlet vekt 151,6 g.	637
- Form : brent osteologisk (Antall: 1)					
T27020	5	Osteologisk materiale	429	Brent bein, antageligvis dyrebein.	458
- Form : hein (Antall: 2)					

T27020	1	Bryne	461	Fragment av bryne i lys gråbrun mørkspettet sandstein. Avbrutt i en ende, brynet smalner av mot den avbrutte enden. Rektangulært tverrsnitt og firesidig form, hvor alle sider er slipt.	458
T27020	2	Bryne	464	Fragment av bryne i lys gråbrun sandstein, avbrutt i begge ender. Tverrsnitt i bruddsidene er tilnærmet rektangulære. Brynet har firesidig form og er slipt på alle sidene.	458
- Form : kleberkar (Antall: 2)					
T27020	3	Kar	466	Ett fragment, trolig fra kleberkar jf. brent utside og glatta innside. 2,6 cm lang, 1,3 cm bred, 0,3-1,1 cm tykkelse.	458
T27020	4	Kar	465	Ett fragment, trolig fra kleberkar jf. brent utside og glatta innside. 2,5 cm lang, 1,2 cm bred, 1-1,8 cm tykkelse.	458

4.1 C14-Dateringer

Totalt ble det innsamlet 17 kullprøver fra de to feltene. 10 av disse ble sendt inn til treartsbestemmelse og ¹⁴C-datering (se tabell 14 og Vedlegg 13).

Tabell 12 Tabell over analyseresultatene fra C14-prøver

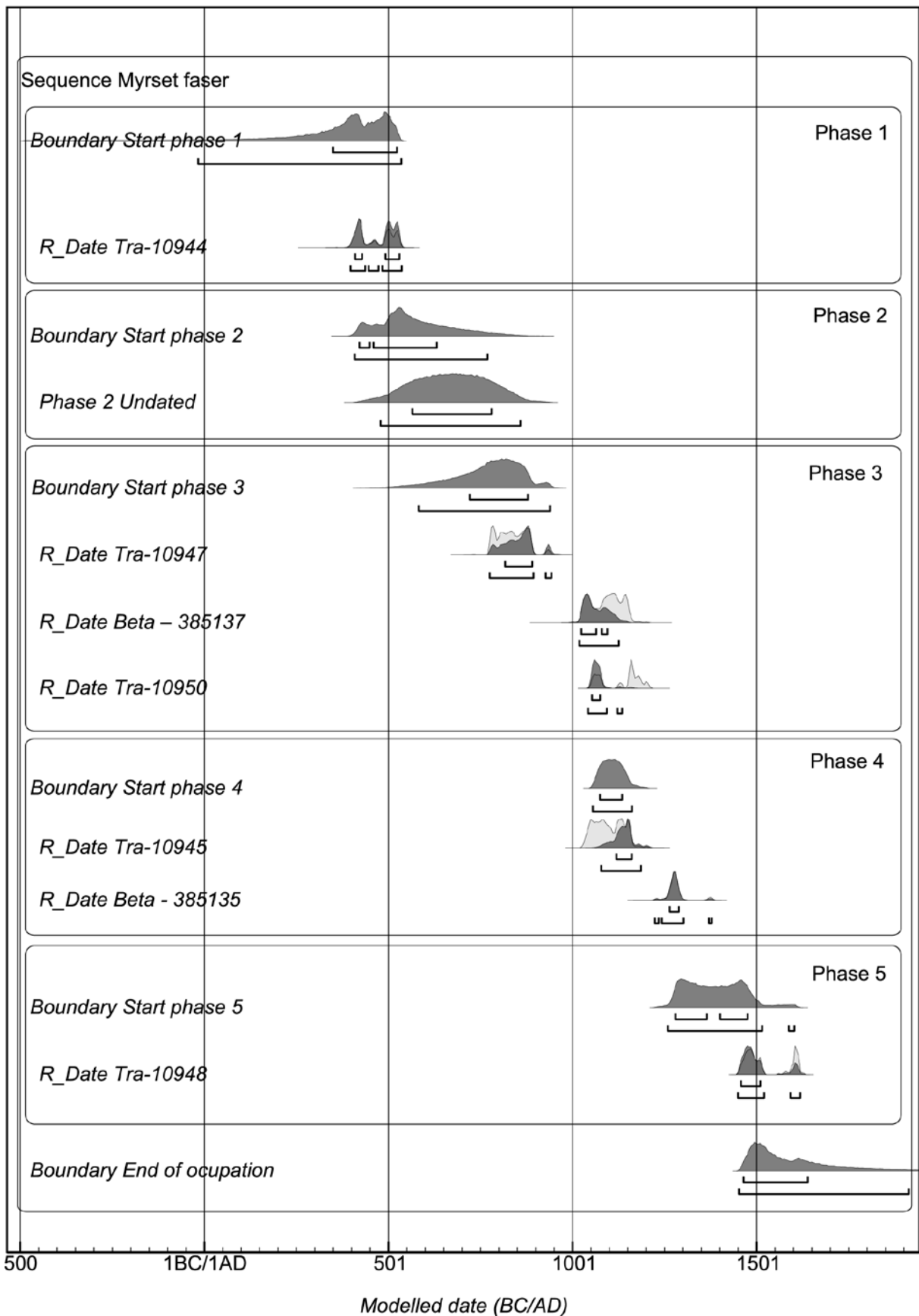
ID	Arkeologis Objekt	Beskrivelse	Fase	Prøve ID	Dateringsresultat	Kalibrert alder
502	Lag_lag	Lag med slagg. Mulig aktivitetsflate	1	200036	1610 ± 20	AD 405-535 (Tra-10944)
618	Slaggrop	Fyllmasse i slaggrop	1	200038	2250 ± 20	BC 380 - 209 (Tra-10949)
473	Lag_lag	Lag med slagg. Mulig deponi.	1	619	910 ± 15	AD 1049 - 1167 (Tra-10946)

458	Lag_kulturlag	Kulturlag med kleberkarskår, bryner og brente bein	3	680	1180 +/-20 BP	AD 778 - 891 (Tra-10947)
440	Ildsted	Ildsted	3	462	890 ± 15	AD 1054 - 1209 (Tra-10950)
199	Lag_lag	Dyrkingslag/seteravsettinger	5	679	370 ± 15	AD 1465 - 1622 (Tra-10948)
289	Lag_lag	Dyrkingslag/seteravsettinger	4	391	925 +/-20	AD1045-1161 (Tra-10945)

Dateringene er forsøkt kalibrert og modellert i programmet OxCal (se kapittel 2.3). I henhold til diskusjonen i fasegjennomgangen har vi utelukket to av dateringene fra fase 1, som er tolket som henholdsvis eldre og senere forurenset materiale. Disse dateringene skapte også problemer i modellen da de ikke gir samsvar med matrise og den statistiske modellen, noe som gav store statistiske avvik for de to dateringene. Etter fjerning av de to dateringene fra datasettet, har modellen godt samsvar med matrisen og faseinndelingen utledet fra de stratigrafiske observasjonene i felt. Resultatene er her presentert i Tabell 13 og i Figur 14.

Tabell 13 Tabell med umodellerte og modellerte dateringsspenn for fase 1 - 5. Bearbeidet fra analyseresultatet i OxCal

Kronologisk modell	Unmodelled (BC/AD)				Modelled (BC/AD)				Indices				
	1-σ		2-σ		2-σ		2-σ		Amodel=85.1 Aoverall=85.4				
	from	to	from	to	from	to	from	to	Acomb	A	L	P	C
Boundary Start phase 1					349	524	-20	536					95.0
Phase 1													
R_Date Tra-10944	405	530	396	535	411	531	398	536		94.9			98.8
Boundary Start phase 2					422	628	410	776					98.8
Phase 2 Undated					565	780	479	858					99.3
Boundary Start phase 3					719	876	575	933					99.4
R_Date Tra-10947	778	886	774	891	818	891	776	943		94.2			99.4
R_Date Beta – 385137	1029	1151	1024	1155	1025	1096	1020	1126		96.9			99.5
R_Date Tra-10950	1054	1184	1048	1209	1054	1076	1042	1135		84.3			99.9
Span Span Phase 3					178	270	118	324					99.5
Boundary Start phase 4					1075	1135	1056	1162					99.8
R_Date Tra-10945	1045	1156	1036	1161	1120	1162	1078	1186		90.8			99.4
R_Date Beta - 385135	1265	1290	1246	1383	1265	1289	1225	1379		99.6			99.7
Span Span Phase 4					108	167	66	211					99.5
Boundary Start phase 5					1280	1476	1259	1602					99.2
R_Date Tra-10948	1465	1616	1451	1622	1458	1511	1451	1619		99.7			99.4
Boundary End of occupation					1466	1640	1453	1926					97.4

Figur 15 Plott over modellerte dateringer. Kalibrert og modellert i Oxcal. Figuren er grafisk bearbejdet ved Raymond Sauvage.

4.2 4.3. Naturvitenskapelige analyser

Det ble innsamlet og flotert prøver for makrofossilanalyse fra den vestlige profilen i utgravingsfeltet, som rommet lagene 458, 289 og 600. Flotering og gjennomgang av prøvene ble utført av Thyra Solem. Det ble imidlertid ikke observert bevarte makrofosiler i prøvematerialet (Thyra Solem pers. med. 2016). Det ble derfor besluttet å ikke gå videre med naturvitenskapelige analyser av disse lagene.

5 Resultat

Den arkeologiske utgravingen på Myrsetseteren i 2015 dekket et areal på ca. 20 m², og lå mot den østlige ytterkanten av setervollen. Ut fra de stratigrafiske beskrivelser og observasjoner har det vært mulig å skille ut 6 faser i bruken av området innenfor dette utgravingsfeltet:

Fase 1: Jernvinneanlegg. Ca. 450 – 500 AD.

Fase 2: Voll eller tuft. Ca. 500 – 750 AD.

Fase 3: Kulturlag fra vikingtid og tidlig middelalder Ca. 750 – 1100 AD.

Fase 4: Dyrkingslag/seteravsetninger fra høy- og seinmiddelalder. Ca. 1150 – 1300 AD.

Fase 5: Dyrkingslag/seteravsetninger fra seinmiddelalder og nyere tid. Ca. 1450 – 1618.

Fase 6: Moderne aktivitet

Jernfremstilling ved Myrset

Den tidligste aktiviteten vi fant spor etter var i form av jernframstilling og bearbeiding av metall. I et område mot kanten av utgravingsfeltet var det en slaggrøp med ca. 0,32 m i diameter, med kantilte steinheller i sidene og utgjorde rester av en sjaktovn for jernframstilling med slaggrøp. Slaggrøpen var bygd delvis innenfor en noe større grop eller grøft, som også rommet en del slagg og sjaktmateriale. Forholdet mellom slaggrøpen og den tilhørende gropen kan diskuteres. Ser vi på Figur 8 kan en ane at slaggrøpen øverst, har hatt en åpning mot den større gropen. Dette er et morfologisk trekk hvor vi har en parallell i trøndelagsovnene (jf. Farbergd et al. 1984, Stenvik 2005), som er ovner ment for gjentatt tømning av slaggrøpen, på større komplekse jernfremstillingsplasser fra eldre jernalder i Trøndelag. Slaggrøpen på Trøndelagsovnene er imidlertid betydelig større enn på Myrset. Man kan regne at slaggrøpene på trøndelagsovnene har diameter på ca. 50 – 70 cm i bunnen (Rundberget 2002), mot ca. 32 cm på Myrset. Heller ikke beliggenhet har klare likheter. Der trøndelagsovnene vanligvis finnes langs terrasser ovenfor bekker og sjøer, lå Myrsetovnen på en flate uten klar tilknytting til vann. Vi har heller ikke observert større mengder slagg, slik det oftest forekommer ved anlegg av Trøndelagstypen (jf. Stenvik 2005). Det viktigste fellestrekket er derfor at slaggrøpen har hatt åpning for tømning av slagg. I tillegg har de til felles at det er brukt stående heller i bygging av gropa, jf. beskrivelse av id. 529 og 520 i denne rapporten.

Myrsetovnen og trøndelagsovnene viser dermed først og fremst visse morfologiske likheter, noe som kanskje kan tyde på et teknologisk slektskap. Dateringer knyttet til denne typen anlegg i Midt-Norge strekker seg fra førromersk jernalder til starten av folkevandringstid, med en klar produksjonstopp i romertid (Steinvik 2005). Myrsetovnen kan ut fra C14-datering antagelig tidfestes til ca. 450 – 500, mot slutten av folkevandringstid og er dermed noe seinere. De teknologiske likhetene med trøndelagsovnene kan kanskje med utgangspunkt i en senere datering, antyde at jernfremstillingsteknologien på Myrset er en senere utgave eller variant av den eldre trøndelagsteknologien. Det nærmest undersøkte jernvinneanlegget til Myrset er på Holm, kun et par kilometer nord for Myrset. Også her ble det antagelig påvist en slaggrøp (Engtrø og Sauvage 2015:18), men det er her argumentert for at ovnen har blitt demontert etter hver brenning, altså uten mulighet for å tømme slaggrøpen (Sauvage 2015). Dateringene

herfra var interessant nok fra tidlig middelalder. Selv om dette kompliserer bildet en hel del, kan vi imidlertid fastslå at det er meget sannsynlig at jernfremstilling basert på oppsamling av slagg i slaggrøp har pågått i området til godt inn i middelalder. Dette er betydelig lengre enn det en regner som vanlig de fleste andre steder i landet, der en tradisjonelt har datert overgangen til en jernvinneovn med slaggtapping til første del av yngre jernalder (Rundberget 2016). Jernvinna ved Myrset viser dermed visse arkaiske trekk, og karakteristika ved Myrsetovnen kan peke mot et teknologisk slektskap i retning Trøndelag.

Vikingtid og tidlig middelalder

Etter jernfremstillingsfasen kan det se ut til at området ved utgravningsfeltet har ligget brakk en stund, noe som kunne observeres som en tynn utvaskingshorisont. I denne perioden har det muligens ligget en form for voll eller huskonstruksjon innenfor utgravningsfeltet, i form av en mulig steinsatt u-formet voll. Vi har imidlertid ikke stand til å datere bestemme eller tolke denne nærmere, enn at den må være kronologisk plassert mellom jernvinnefasen og påfølgende fase.

Fra vikingtid har tilnærmet hele utgravningsfeltet vært dekket av et 10-15 cm tykt kulturlag. Dette laget inneholdt tydelige spor etter nærliggende bosetting eller seteraktivitet i form av bryner og skår av kleberkar. Aktiviteten kan antagelig ha en forbindelse med en nærliggende registrert tuft, like ved feltet (se Figur 2). Dersom observasjonene i utgravningsfeltet kan knyttes til denne tuften antyder det at det har vært overnatting og opphold på seteren fra vikingtid. Gravingen har imidlertid ikke kastet lys over når på året oppholdet har skjedd eller varighet av disse oppholdene. Det er imidlertid nærliggende å tenke seg at dette indikerer at området har vært i bruk som seter på sommerhalvåret i vikingtid. En kan også merke seg at utgravningsfeltet ligger i ytterkant av setervollen, slik at en kan ikke utelukke at andre deler har vært tatt i bruk før. Tidligere undersøkelser på Myrset har indikert aktivitet på området helt tilbake til førromersk jernalder (Dahle 2007). Det er imidlertid ikke klargjort hva denne aktiviteten representerer. Registreringsundersøkelsen i 2014 og utgravingen i 2015 gir dermed en rimelig god indikator på at området har vært i bruk som en mer regulær seter fra vikingtid. Den eldre aktiviteten omfatter andre former for virksomhet som jernvinne, og kan vitne om men mer kompleks opphavshistorie til etableringen av Myrsetseteren.

Seteravsetninger fra høymiddelalder, seinmiddelalder og nyere tid

Kulturlagsavsettingene ser ut til å ha opphørt omkring 1100-1150, og kan falle sammen med at det nærliggende huset gikk ut av bruk. Fra dette tidsrommet var utgravningsfeltet dekket av to faser med humøse jord- og sandavsetninger, som er tolket som avsatt i forbindelse med husdyrhold, beite og seteraktivitet. Dette kan indikere en omdisponering av dette området i slutten av tidlig middelalder. Vi lyktes ikke i å avklare forskjellen mellom de to lagavsettingene, der den øvre hadde karakteristikk og farge som skilte den som et eget lag. En kan tenke seg at det kan være snakk om endringer i bruk, der man i en av fasene har drevet en form for dyrking her. Alternativt er det snakk om endringer i husdyrhold og håndtering av avfall og dyremøkk, som har ført til endringer i sammensetting av avsatte lag.

6 Litteraturliste

- Buck, E. C. og Juarez, M. 2017: *Bayesian radiocarbon modelling for beginners*. eprint arXiv:1704.07141
- Dahle, K. 2007: Støl, sel og seterstøl. Seterdrift i Romsdal gjennom 2000 år. *Heimen, bind 44*. S.343- 358.
- Dahle, K. 2012: Påbygg – Myrsetra. Arkeologisk rapport nr 8/2012. Registreringsrapport. Møre og Romsdal Fylkeskommune.
- Dahle, K. 2014: Tilbygg – Myrsetra. Arkeologisk rapport nr 2014. Registreringsrapport. Møre og Romsdal Fylkeskommune.
- Dahle, K. 2007: Støl, sel og seterstøl. Seterdrift i Romsdal gjennom 2000 år. *Heimen, bind 44*. S.343- 358.
- Engtrø, D. og Sauvage, R. 2015: NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport 2015:15. Arkeologisk undersøkelse av skadet jernvinneanlegg på Holm, Rauma kommune.
- Farbregd, O., Gustafson, L. & Stenvik, L. 1985. Tidlig jernproduksjon i Trøndelag. Undersøkelsene på Heglesvollen. *Viking, bind 1984*: 103 -129, Norsk arkeologisk selskap, Oslo.
- Oxcal 2018: Oxcal Analysis. (https://c14.arch.ox.ac.uk/oxcalhelp/hlp_analysis.html). Besøkt 05.01.2018.
- Ramsey, C. B. 1995: Radiocarbon Calibration and Analysis of Stratigraphy: The OxCal Program. Radiocarbon. Volume 37, Issue 2. 1995. Side 424-430.
- Ramsey, C. B. 2009: Bayesian Analysis of Radiocarbon Dates. Volume 51, Issue 1. 2009. Side 337-360.
- Rundberget, B. 2002. *Teknologi og Jernvinne – en teoretisk og metodisk tilnærming til jernvinna som kilde for menneskelig kunnskap og handling*. Upublisert hovedfagsoppgave. Vitenskapsmuseet, Trondheim.
- Rundberget, B., (2017). *Tales of the iron bloomery : Ironmaking in southeastern Norway-- foundation of statehood, c. AD 700-1300* (Vol. Volume 76, Northern world ;).
- Sauvage, R. 2005: *Jern, smie og smed. Jernhåndverkere og jernhåndverk i Midt-Norge ca 600-1100 e.Kr.* Upublisert mastergradsavhandling i arkeologi, NTNU Vitenskapsmuseet.

Sauvage, R. 2009: Smiing og smed. Perspektiv på smedhåndverk og smeden i yngre jernalder og tidlig middelalder. Skevik, O. & Følstad, E. (red) *Fortida - ei kraft i nåtida. Foredrag i 2006 og 2007*. Stiklestad nasjonale kultursenter. Verdal. S. 165-181.

Sauvage, R. 2015: Arkeologiske utgravninger ved Holm og Myrset. *Årbok for Rauma 2015*.

Steel, Da. 2001: Bayesian Statistics in Radiocarbon Calibration. *Philosophy of Science* 68 (3). Side 153–164.

Stenvik, L. 2005a. Jernalderen, I: *Trøndelags historie – Landskapet blir Landsdel*. Bind 1:107-170. Tapir akademiske forlag, Trondheim

7 Vedlegg

Vedlegg 1: Fotoliste

Vedlegg 2: Kontekstliste

Vedlegg 3: Funnkatalog

Vedlegg 4: Fasekart

Vedlegg 5: Profiltegninger

Vedlegg 1 – Fotoliste

Filnavn	Motiv	Sett mot	Fotograf	Opptaksdato
Da62078_001.tif	Utgravingsområdet før avtorving. Østgalv på hytte.	Nord	Raymond Sauvage	04.05.2015
Da62078_002.tif	arbeidsbilde Sunniva Eidissen Bystad torver av	Øst	Raymond Sauvage	04.05.2015
Da62078_003.tif	Utgravingsfelt avtorvet sett mot sør. Topp av 289/600. Presenning i bunn av registreringssjakt.	Sør	Raymond Sauvage	06.05.2015
Da62078_004.tif	Utgravingsfelt avtorvet sett mot sør. Topp av 289/600. Presenning i bunn av registreringssjakt.	Nord	Raymond Sauvage	06.05.2015
Da62078_005.tif	Moderne grøfter tømt.	Sørvest	Raymond Sauvage	06.05.2015
Da62078_006.tif	Moderne grøfter tømt.	Vest	Raymond Sauvage	06.05.2015
Da62078_007.tif	Moderne grøfter tømt.	Nord	Raymond Sauvage	06.05.2015
Da62078_008.tif	Siste rest av 289/dyrkingslag graves vekk av Sunniva Eidissen Bystad	Sør	Raymond Sauvage	07.05.2015
Da62078_009.tif	Bilde av Myrsetseteren.	Øst	Raymond Sauvage	12.05.2015
Da62078_010.tif	Bunn under kulturlag 458. Steinkonstruksjon til mulig veggvoll 445/446 og aktivitetsflate med slagg til høyre i bildet (id 473)	Øst	Raymond Sauvage	12.05.2015
Da62078_011.tif	Bunn under kulturlag 458. Steinkonstruksjon til mulig veggvoll 445/446 og aktivitetsflate med slagg til høyre i bildet (id 473)	Øst	Raymond Sauvage	12.05.2015
Da62078_012.tif	Bunn under kulturlag 458. Steinkonstruksjon til mulig veggvoll 445/446 og aktivitetsflate med slagg til høyre i bildet (id 473)	Øst	Raymond Sauvage	12.05.2015
Da62078_013.tif	Jernfremstillingsovn avdekket med topp av 631, steinsetting 530. Toppen tømt.	Nord	Raymond Sauvage	13.05.2015
Da62078_014.tif	Jernfremstillingsovn. Slaggrop tømt.	Nord	Raymond Sauvage	13.05.2015
Da62078_015.tif	Stangfoto. Utgravingsfeltet etter avtorving og tømning av moderne grøfter.	Øst	Raymond Sauvage	06.05.2015
Da62078_016.tif	Stangfoto. Fase 3. Topp av kulturlag 458.	Øst	Raymond Sauvage	07.05.2015
Da62078_017.tif	Feltprofil mot nord meg jernvinneovn og slaggrop, kulturlag og dyrkingslag.	Nord	Raymond Sauvage	13.05.2015
Da62078_018.tif	Ortofoto. Fase 3. Topp av kulturlag 458.	Nord	Raymond Sauvage	07.05.2015
Da62078_019.tif	Ortofoto. Bunn under kulturlag 458. Steinkonstruksjon til mulig veggvoll 445/446 og aktivitetsflate øverst høyre i bildet (id 473)	Nord	Raymond Sauvage	12.05.2015
Da62078_020.tif	Ortofoto. Jernfremstillingsovn avdekket med topp av 631, steinsetting 530. Toppen tømt.	Nord	Raymond Sauvage	13.05.2015
Da62078_021.tif	Ortofoto. Jernfremstillingsovn ferdig utgravd.	Nord	Raymond Sauvage	13.05.2015
Da62078_022.tif	Utsnitt av ortofoto. Jernfremstillingsovnen ferdig undersøkt.	Nord	Raymond Sauvage	13.05.2015
Da62078_023.tif	Oversiktsfoto over utgravingsfeltet på toppen av kulturlaget 458.	Sør	Raymond Sauvage	07.05.2015

Vedlegg 2 – Kontekstliste

IntrasisId	Subclass	Stratigrafisk objekt	Fase	Lengde	Bredde	Diameter	Dybde	Fyllmateriale	Beskrivelse	Observasjon
473	Lag_lag	Lag	Fase 1	2,5	1,5			sand silt humus	Lag med fast mørk brun humus- og trekullblandet sandjord med små spetter av lysere gulbrunt. en del varmpåvirket og vitnet stein, trekull, brent bein og noe slagg. Laget kan representere en aktivitetsflate tilknyttet jernfremstillingsovnen id 658, som den ligger tett inntill.	brent leire slagg kull
502	Lag_lag	Lag	Fase 1	1,17	0,45				Konsentrasjon med slagg. Laget er ovalt og måler 1,17m X 0,4m. Laget kan tolkes som rest etter utdratt slagg eller et mindre, utplanert slaggdeponi.	Kull slagg
529	Grop	Konstruksjon	Fase 1		32		25		Jernvinneovn med slagggrop. Ovnens består av en slagggrop med dybde 25 sm og bredde 32 cm, med rette sidekanter og avrundet bunn. Gropa har vært steinsatt med reiste steiner i sidekantene (ID 530). I bunn var gropa foret med et kompakt, reint siltlag (ID 631). Over dette et mørkere lag med porøs slagg og mye rekull (ID 620). Over dette var gropa fylt av lysere brun silt med trekull, slagg og biter av sjaktmateriale (ID 618). En del av slagggropa forstetter inn i profilen mot nord og ligger dermed intakt.	kull slagg
530	Stein	Konstruksjon	Fase 1						Steiner som inngår i konstruksjonen av ovnsgruppen. Hovedsakelig kantstilt stein som omkranser ovnen 529 og et lag med kompakt slagg og sjaktmateriale 628. Steinene er kantete og måler fra 5 - 18 cm i diameter.	
617	Lag_lag	Lag	Fase 1				3	sand silt	Tynt utvaskingslag som dekker ovnsområde 658.	
618	Lag_lag	Fyll	Fase 1			28	15	kull sand silt	Fyllmasse i ovnsgruppen fra topp og ned til 620. Fyllmassen består av lysere brun silt med trekull, slagg og biter av sjaktmateriale. Ca. 28 cm i diameter. Laget kan antagelig tolkes som resultat av gjennfylling eller utplanering, når anlegget er gått ut av bruk.	kull slagg
620	Lag_lag	Fyll	Fase 1					silt sand	Mørkere brungrå silt med mye porøs slagg og trekull mot bunn av slagggrop. Laget kan tolkes som rester etter slagg fra siste brenning i ovnen.	slagg varmpåvirket stein brent leire brent sand
628	Lag_lag	Fyll	Fase 1	30	19			sand silt grus	Kompakt mørk brunsvart asfaltaktig slagg, trekull og knust skjaktmateriale, Noe sand/silt. Ligger tett inntill ovnen i kant av nedgraving. Tilsynelatene steinsatt med stein som inngår i ovnskonstruksjonen. Orådet er kraftig rødbrunt og varmpåvirket. Ligger i kant med slagggrop til ID 529.	kull leire slagg varmpåvirket stein

631	Lag_lag	Fyll	Fase 1			28	3	silt sand	Kompakt lys brunrå silt i bunn av ovnen. Trolig foring i bunn av ovn, grop	kull slagg varmepåvirket stein
634	Lag_lag	Fyll	Fase 1	59			20	kull sand	Fyllmasse i grop (id 638). intill ovn, i samme kutt som ovnen. Består av mørk brunsvart kompakt slagg med høy andel porøs sort slagg/asfaltslagg. Enkelte stykker sjaktmateriale. Det ble herfra tatt inn en helle med størknet slagg på innside.	brent leire brent sand kull slagg varmepåvirket stein
637	Lag_lag	Fyll	Fase 1						=634	
638	Grop	Kutt	Fase 1						Grop/kutt til ID 634/637. Ca 59 cm bredde og dybde omlag 20 cm. Går mer eller mindre over i ovn/slaggrop ID 529 og henger sammen med denne. Ligger i samme kutt/nedgraving som ovnen.	
654	Lag_lag	Lag	Fase 1			120		silt	Mulig malmlager. Det ble observert en del okerfarget materiale i dette området innenfor en omrets på ca. 120 cm.	 varmepåvirket stein
658	Ovn	Kutt	Fase 1	100	90				Kutt/byggegrop til jernvinneovn. Gropa er ca. 120x90 cm og går inn i profilen mot nord. Dybde maks 25 cm. Forment var ujevn oval. Gropa rommet slaggrop (ID529) med tillhørende steinkonstruksjon (ID 530) og en forsenkning i sør som rommet grop og fyll (ID 637=634).	
545	Tuft	Fyll	Fase 2	3	1			grus sand silt	Form: Mulig veggvoll som strekker seg øst-vest og svinger i en bue mot sør-sørvest. Lengden øst-vest er ca. 3 m fra feltkanten i vest, bredden mellom 0,7-1,20 m. Fyllmassen besto av fin sand/silt med noe grus. I vollen var det flere flate steinheller [ID 546] som kan være rester etter fundament til en veggkonstruksjon eller rester av en sammenrast tørrmur. Profil: Over: Under: Tolkning:	
546	Stein	Konstruksjon	Fase 2						Samling med flate steinheller med tverrmål ca. 40 - 60 cm. Inngår i mulig veggvoll id 545.	
412	Stolpehull	Fyll	Fase 3					grus silt	Ujevn oval nedgraving med rette sidekanter og avrundet bunn. Mørkebrun sandjord med kull, flint og brent bein. Tolkes som stolpehull.	brente bein kull
413	Stolpehull	Kutt	Fase 3	18	15		6	silt grus	Sirkulær form i plan. Fyllet består av mørk gråbrun sandholdig jord med litt kull. Tolkes som stolpehull.	kull
440	Ildsted	Fyll	Fase 3		1,3			sand grus silt	Ujevn for som kuttet av moderne dreneringsgrøft. Fyllet består av mørk brunsvart sandjord med mye trekull. Konteksten kan tolkes som et ildsted.	brente bein kull
441	Ildsted	Kutt	Fase 3				13		Kutt til ildsted 440. Sidekantene er skrå med flat bunn.	
458	Lag_kulturlag	Lag	Fase 3				8	stein silt grus sand humus torv	Fast mørk brun humusblandet sandjord med små Spettet av lysere gulbrunt. en del varmepåvirket og vitnet stein, trekull, brent bein og noe slagg. funn av bryne, kleberskår og mulig bakstehelle. Tolkes som kulturlag.	brent leire bein brente bein slagg kull

289	Lag_lag	Lag	Fase 4				10	sand silt humus	Mørk brun fast sandjord med silt og humus. spredt trekull. Godt kompostert matjord. Noen konsentrasjoner trekull. enkelte vitra stein. Tolkes som avsett i forbindelse med dyrkningslag/beite ved opparbeiding og trolig tilførsel av organisk materiale.	kull
199	Lag_lag	Lag	Fase 5				8	humus sand silt	Brun kompakt sandjord med torv og noe trekull. ligger over dyrkningslag 289 og under 600/199. Tolket i felt som avsetninger resultat av seterdrift og beite.	
600	Lag_lag	Lag	Fase 5				15	humus kull sand silt stein	=ID 199	
215	Annet	Kutt	Fase 6	3,2	1,6				Fylkeskommunenens registreringssjakt, gravd av Kristoffer Dale i 2014.	
254	Grøft	Fyll	Fase 6					grus sand	Fyllet består av gulbrun sandjord med litt grus, løs, Spettet, litt trekullbiter. Tolkes som fyllmasse redeponert i moderne grøft.	kull
255	Grøft	Kutt	Fase 6	141	28		30	stein grus sand	Kutt til moderne grøft	kull
266	Grøft	Fyll	Fase 6					sand silt grus	Fyllet består av ganske løs spettet gulbrun sandsilt med grus og innslag av trekullbiter. Tolkes som fyll i moderne grøft	kull
267	Grøft	Kutt	Fase 6		35		30		Dreneringsrør i bunn av grøft.	

Vedlegg 3 – Funnkatalog

T27020/1-25

Kulturlag / Produksjonsplass (jernvinne) fra vikingtid/tidligmiddelalder/høymiddelalder
fra MYRSET, av AAFARNES (159/44), RAUMA K., MØRE OG ROMSDAL.

1) **Bryne** (hein) av bergart/sandstein.

Fragment av bryne i lys gråbrun mørkspettet sandstein. Avbrutt i en ende, brynet smalner av mot den avbrutte enden. Rektangulært tverrsnitt og firesidig form, hvor alle sider er slipt.

Fnr: 461. *Kontekst* 458.

Mål: Stl: 6,8 cm. *Stb:* 2,0 cm. *Stt:* 1,5 cm.

2) **Bryne** (hein) av bergart/sandstein.

Fragment av bryne i lys gråbrun sandstein, avbrutt i begge ender. Tverrsnitt i bruddsidene er tilnærmet rektangulære. Brynet har firesidig form og er slipt på alle sidene.

Fnr: 464. *Kontekst* 458.

Mål: Stl: 7,0 cm. *Stb:* 1,2 cm. *Stt:* 0,9 cm.

3) **Kar** (kleberkar) av kleber. *Gjenstandsdeler:* fragment.

Ett fragment, trolig fra kleberkar jf. brent utside og glatta innside. 2,6 cm lang, 1,3 cm bred, 0,3-1,1 cm tykkelse.

Fnr: 466. *Kontekst* 458.

Mål: Stl: 2,6 cm. *Stb:* 1,3 cm. *Stt:* 1,1 cm.

4) **Kar** (kleberkar) av kleber. *Gjenstandsdeler:* fragment.

Ett fragment, trolig fra kleberkar jf. brent utside og glatta innside. 2,5 cm lang, 1,2 cm bred, 1-1,8 cm tykkelse.

Fnr: 465. *Kontekst* 458.

Mål: Stl: 2,5 cm. *Stb:* 1,2 cm. *Stt:* 1,8 cm.

5) **Osteologisk materiale** (brent osteologisk) av bein.

Brent bein, antageligvis dyrebein.

Fnr: 429. *Kontekst* 458.

Mål: Stl: 1,2 cm. *Stb:* 0,9 cm. *Stt:* 1,3 cm.

6) **Slagg** av slagg.

Slagg fra innsiden av ovn. Smeltet fast i steinhelle, med fastbrent leire fra ovnsforing.

Fnr: 200077. *Kontekst* 620.

Mål: L: 15,5 cm. *B:* 13,0 cm. *T:* 4,0 cm. *Vekt:* 819,4 gram.

7) **Prøve** (annen prøve) av slagg. *Antall:* 3.

Tre slaggbiter, samlet vekt er 24,3 g.

Fnr: 471. *Kontekst* 458. *Vekt:* 24,3 gram.

8) **Prøve** (annen prøve) av slaggg. *Antall:* 2.

To slaggbiter, samlet vekt 41,2 g

Fnr: 200078. *Kontekst* 502. *Vekt:* 41,2 gram.

9) **Prøve** (annen prøve) av slaggg.

En slaggbiter, vekt 21,7 g.

Fnr: 470. *Kontekst* 458. *Vekt:* 21,7 gram.

10) **Prøve** (annen prøve) av slaggg. *Antall:* 2.

To slaggbiter med samlet vekt 55,4 g.

Fnr: 200079. *Kontekst* 473. *Vekt:* 55,4 gram.

11) **Prøve** (annen prøve) av slaggg. *Antall:* 4.

Fire små slaggbiter, hvorav en bit er glassaktig og dråpeformet. Samlet vekt er 5,6 g.

Fnr: 200080. *Kontekst* 628. *Vekt:* 5,6g gram.

12) **Prøve** (annen prøve) av slaggg. *Antall:* 2.

To slaggbiter med samlet vekt 48,8g.

Fnr: 200081. *Kontekst* 529. *Vekt:* 48,8 gram.

13) **Prøve** (annen prøve) av slaggg.

En slaggbiter som veier 6,4 g.

Fnr: 469. *Kontekst* 458. *Vekt:* 6,4 gram.

14) **Prøve** (annen prøve) av slaggg. *Antall:* 2.

To slaggbiter med samlet vekt 26,8 g.

Fnr: 200081. *Kontekst* 458. *Vekt:* 26,8 gram.

15) **Prøve** (annen prøve) av slaggg. *Antall:* 3.

Tre slaggbiter med samlet vekt 24,4 g.

Fnr: 200083. *Kontekst* 529. *Vekt:* 24,4 gram.

16) **Prøve** (annen prøve) av slaggg. *Antall:* 2.

To slaggbiter med samlet vekt 106,9 g.

Fnr: 472. *Kontekst* 458. *Vekt:* 106,9 gram.

17) **Prøve** (annen prøve) av slaggg. *Antall:* 2.

To slaggbiter med samlet vekt 119,4 g.

Fnr: 460. *Kontekst* 458. *Vekt:* 119,4 gram.

18) **Prøve** (annen prøve) av slaggg. *Antall:* 3.

Tre slaggbiter med samlet vekt 151,6 g.

Fnr: 200084. *Kontekst* 637. *Vekt:* 151,6 gram.

19) **Prøve** (trekullprøve) av trekull.

Trekullprøve fra lag 502. Laget er ovalt og måler 1,17m X 0,4m. Det ligger tilnærmet midt i feltet, og inneholder en slaggekonsentrasjon. Prøven er datert.

Fnr: 200036. *Kontekst* 502. *Vekt:* 0,4 gram.

Datering: 1610 ± 20 AD 405-535 (Tra-10944)

20) **Prøve** (trekullprøve) av trekull.

Trekullprøve fra lag 289, som ligger under torvlaget og over kulturlag 458. Laget har karakter av å være avsatt i forbindelse med seterdrift. Prøven er datert.

Fnr: 391. *Vekt:* 1,4 gram.

Datering: 910 ± 15 AD1045-1161 (Tra-10945)

21) **Prøve** (trekullprøve) av trekull.

Trekullprøve fra kulturlag 473, som inneholder slag, brent leire og kull. 473 ligger i feltets NØ-hjørne, under kulturlag 458. Prøven er datert.

Fnr: 619. *Kontekst* 502. *Vekt:* 1,8 gram.

Datering: 910 ± 15 AD405 - 1167 (Tra-10946)

22) **Prøve** (trekullprøve) av trekull.

Trekullprøve fra kulturlag 458. Prøven er datert.

Fnr: 680. *Kontekst* 458. *Vekt:* 0,2 gram.

Datering: 1180 +/-20 BP AD 778 - 891 (Tra-10947)

23) **Prøve** (trekullprøve) av trekull.

Trekullprøve fra yngste dyrkingslag/seterlag. Prøven er datert.

Fnr: 679. *Kontekst* 199. *Vekt:* 1,5 gram.

Datering: 370 ± 15 AD 1465 - 1622 (Tra-10948)

24) **Prøve** (trekullprøve) av trekull.

Trekullprøve fra slaggrep 529, som ligger N i felt, i ovnsområde 658. Prøven er datert.

Resultat avviker kraftig fra dateringen en kan forvente ut fra andre dateringer i samme fase, og representerer trolig bruk av gammelt treverk.

Fnr: 200038. *Kontekst* 618. *Vekt:* 0,8 gram.

Datering: 2250 ± 20 BC 380 - 209 (Tra-10949)

25) **Prøve** (trekullprøve) av trekull.

Trekullprøve fra fyllmasse i ildsted 440. Prøven er datert.

Fnr: 462. *Kontekst* 440. *Vekt:* 4,3 gram.

Datering: 890 ± 15 AD 1054 - 1209 (Tra-10950)

Funnomstendighet: Arkeologisk utgravning F. ved arkeologisk utgravning av kulturlag på seter i forbindelse med planlagt tilbygg på en privat hytte på Myrset ved Åfarnes, Rauma

kommune. Utgravningen foregikk helt øst på setervollen like inntil hyttens østvegg. Myrset har gunstig beliggenhet på et tørt høydedrag omgitt av områder med myr. Seteren har kulturlag som går tilbake til jernalder og er blant de eldste kjente seteranleggene i Romsdal. Det er registrert kulturlag inne på vollen på flere steder og de eldste dateringene går tilbake til eldre jernalder (Dahle 2007). Det er også kjent flere tufter, der enkelte har med dateringer tilbake til tidlig middelalder. Et område på 6x4 meter ble gravd ut i undersøkelsen. Den tidligste aktiviteten som ble påvist var i form av to groper, der den ene er tolket som en jernframstillingsovn med slaggrøp (struktur 620). Etter jernframstillingsfasen har området ligget brakk, noe som var synlig i form av et tynt utvaskingslag. Over dette utvaskingslaget lå avsetninger i form av et trekull og humusholdig kulturlag som inneholdt skår av kleberkar og to bryner. Over dette kulturlaget ble det gravd to lag som trolig er avsatt i forbindelse med beite og muligens dyrkning. Utgravning ved Raymond Sauvage og Sunniva Eidissen Bystad. *Kartreferanse/-koordinater: Projeksjon: EU89-UTM; Sone 32, N: 6947990,95, Ø: 425888,58.*

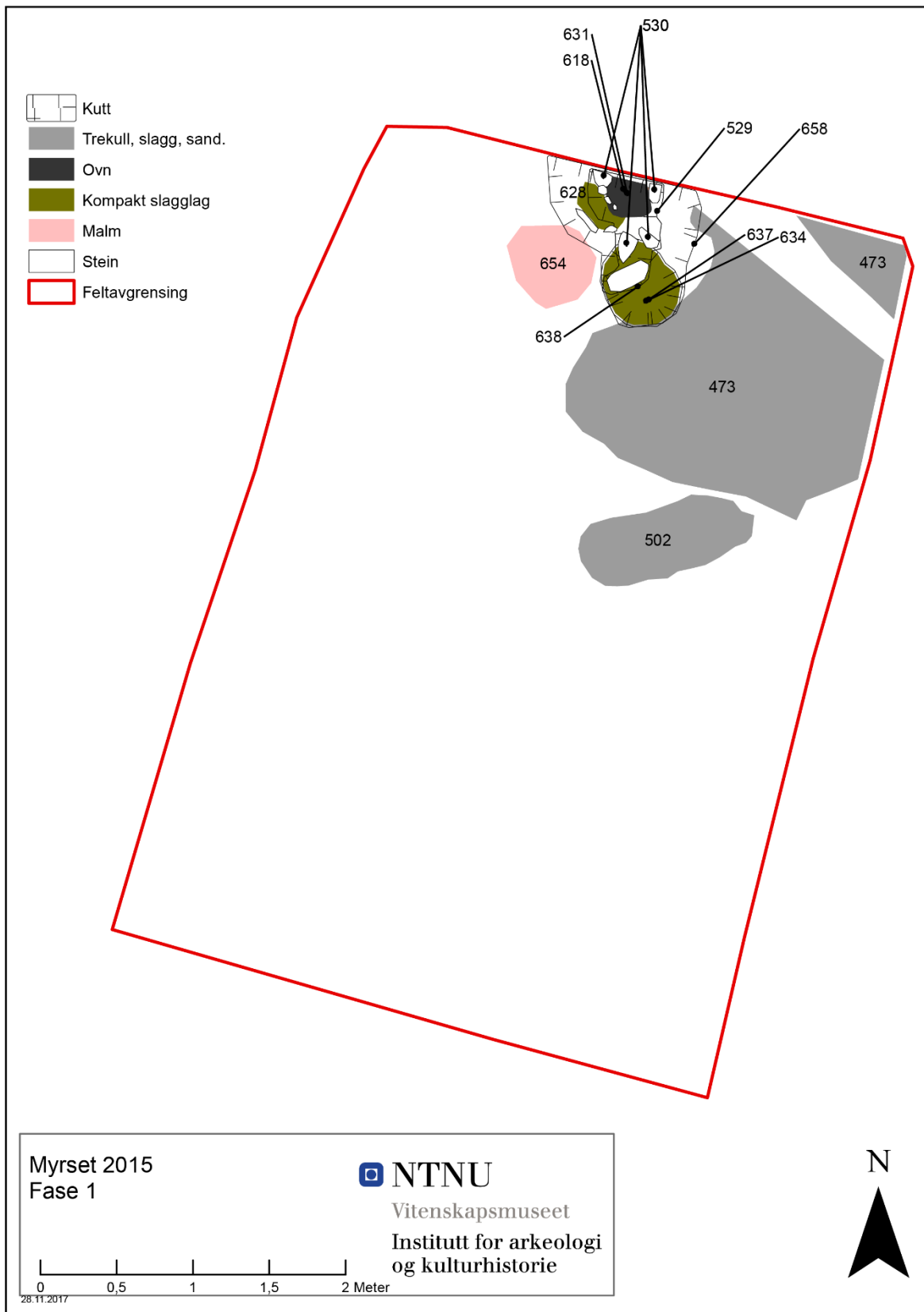
LokalitetsID: 109907.

Funnet av: Sunniva Eidissen Bystad/Raymond Sauvage.

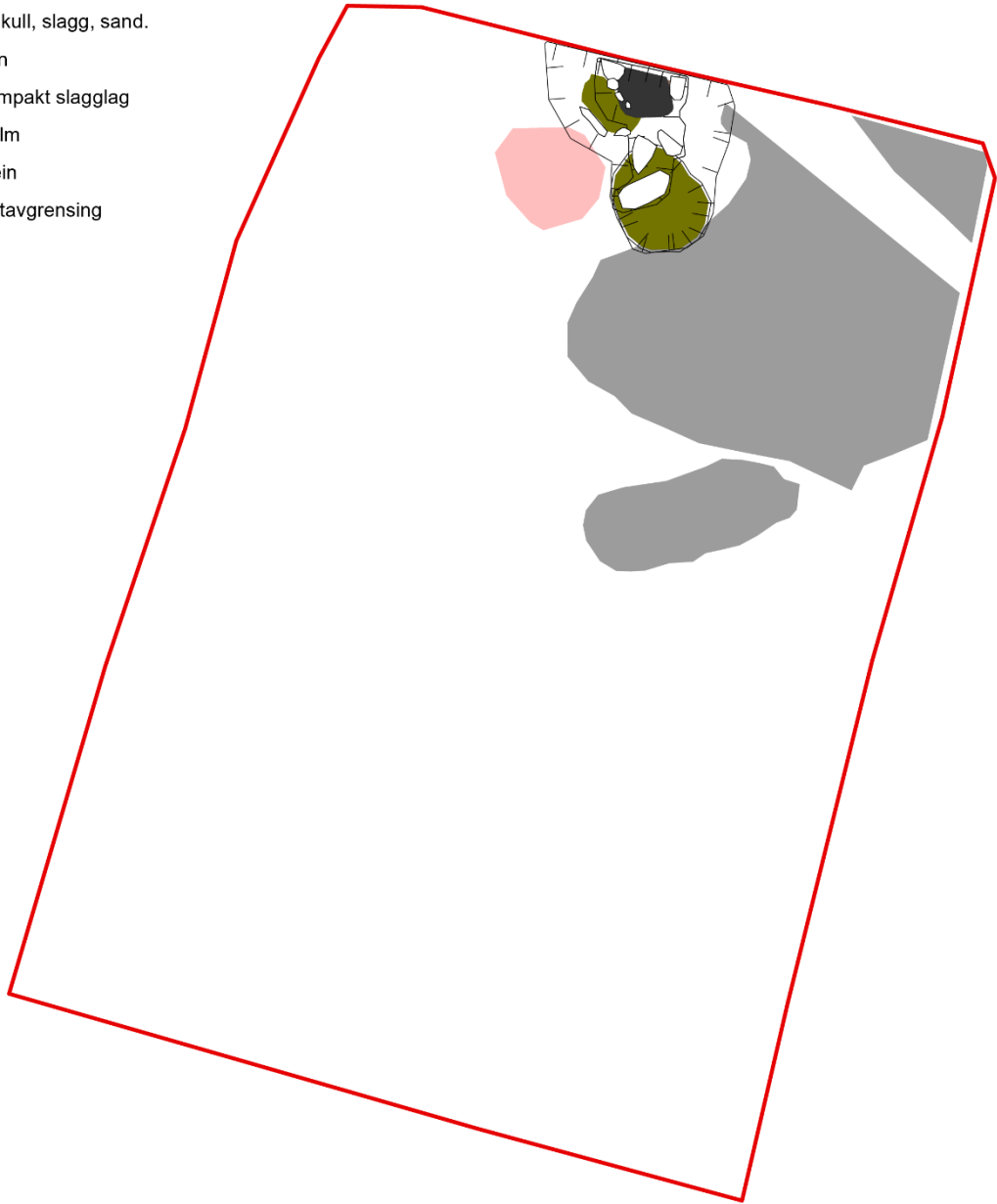
Funnår: 2015.

Katalogisert av: Sunniva Eidissen Bystad.

Vedlegg 4 Fasekart

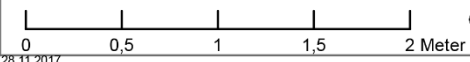

- Kutt
- Trekull, slagg, sand.
- Ovn
- Kompakt slagglag
- Malm
- Stein
- Feltavgrensning

Myrset 2015
Fase 1

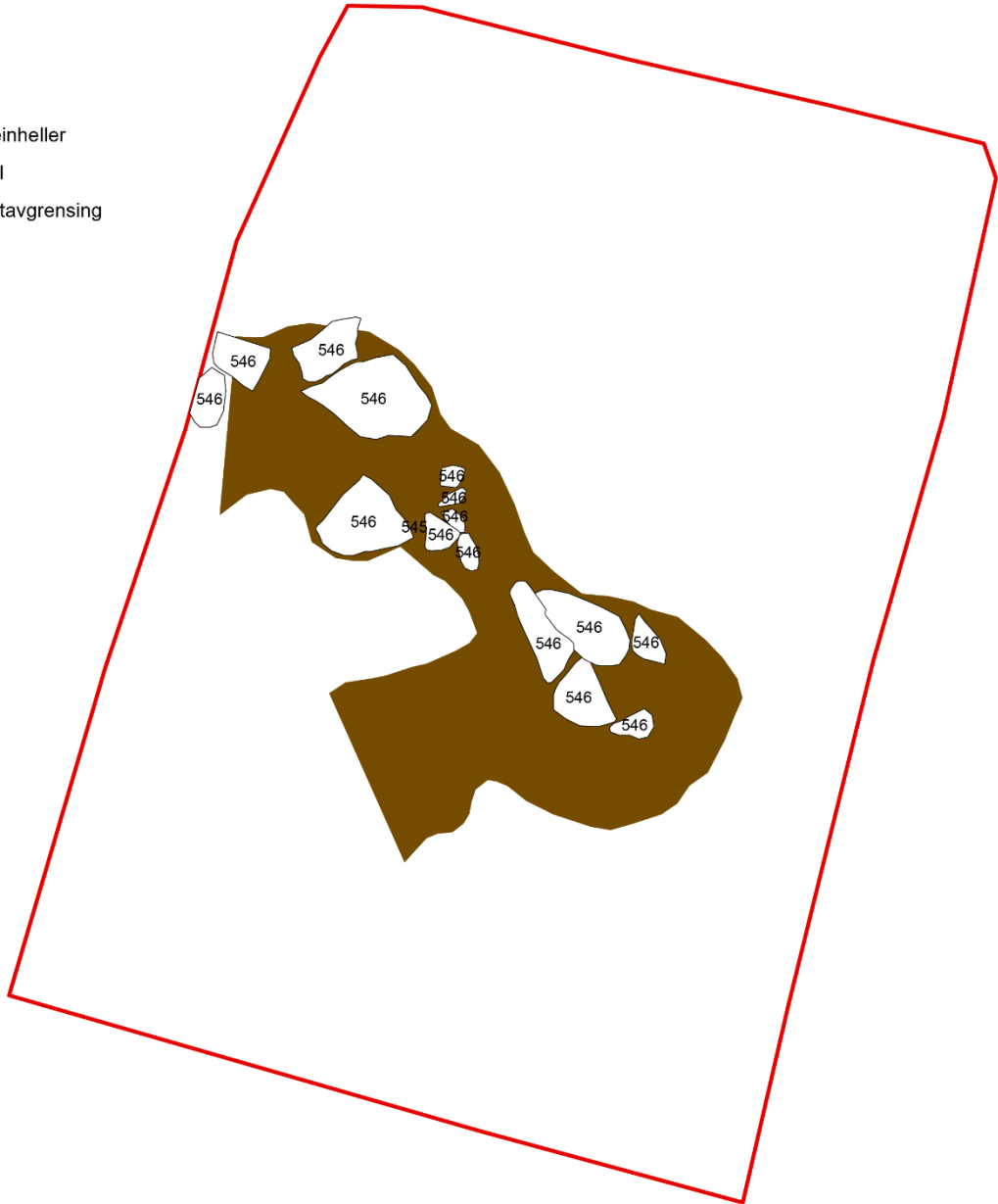
 NTNU
Vitenskapsmuseet
Institutt for arkeologi
og kulturhistorie

28.11.2017

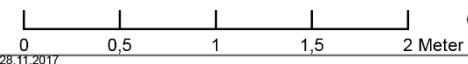

- Steinheller
- Voll
- Feltavgrønsing

Myrset 2015
Fase 2

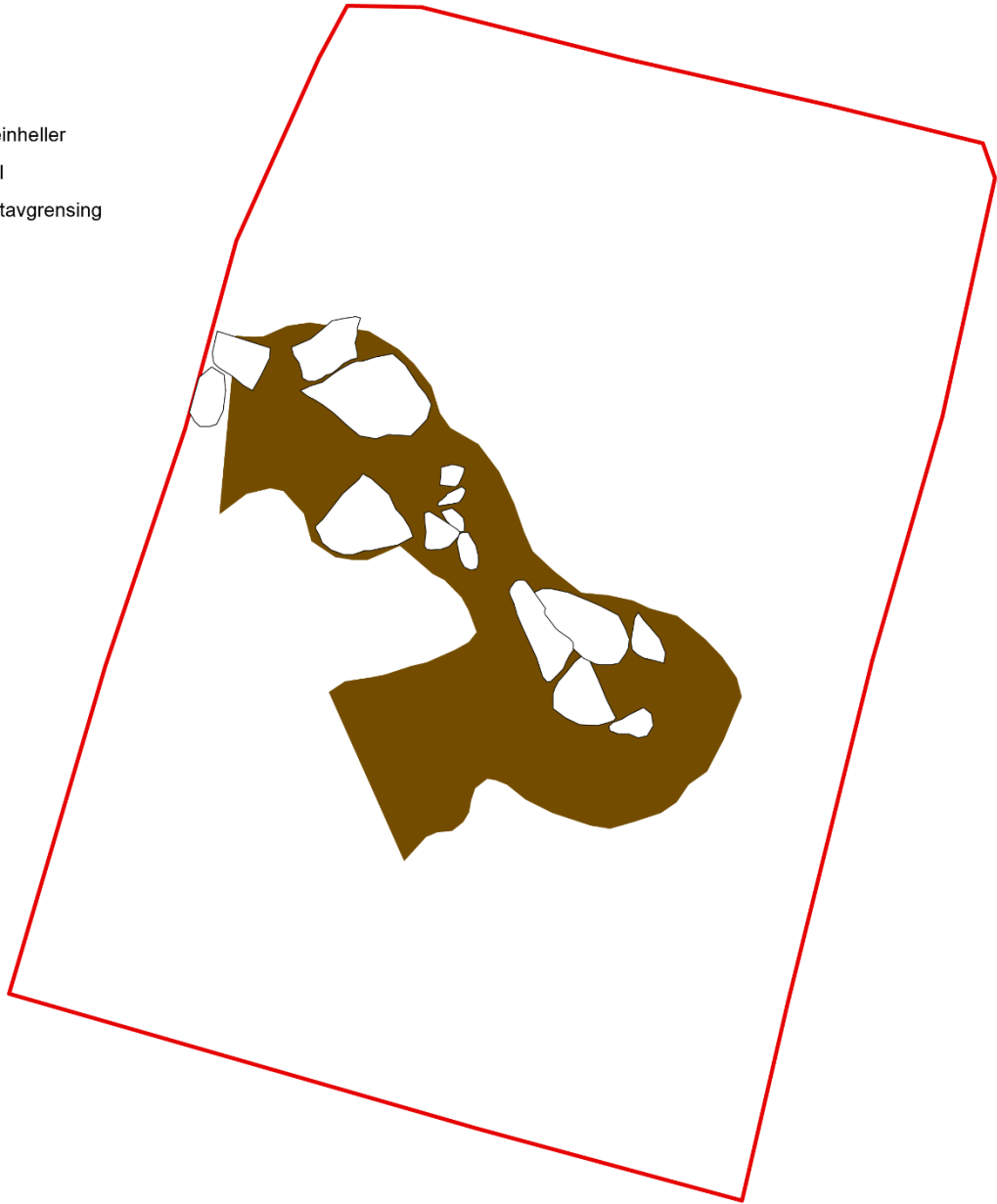
 NTNU
Vitenskapsmuseet
Institutt for arkeologi
og kulturhistorie

28.11.2017

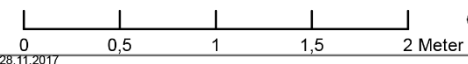

- Steinheller
- Voll
- Feltavgrønsing

Myrset 2015
Fase 2

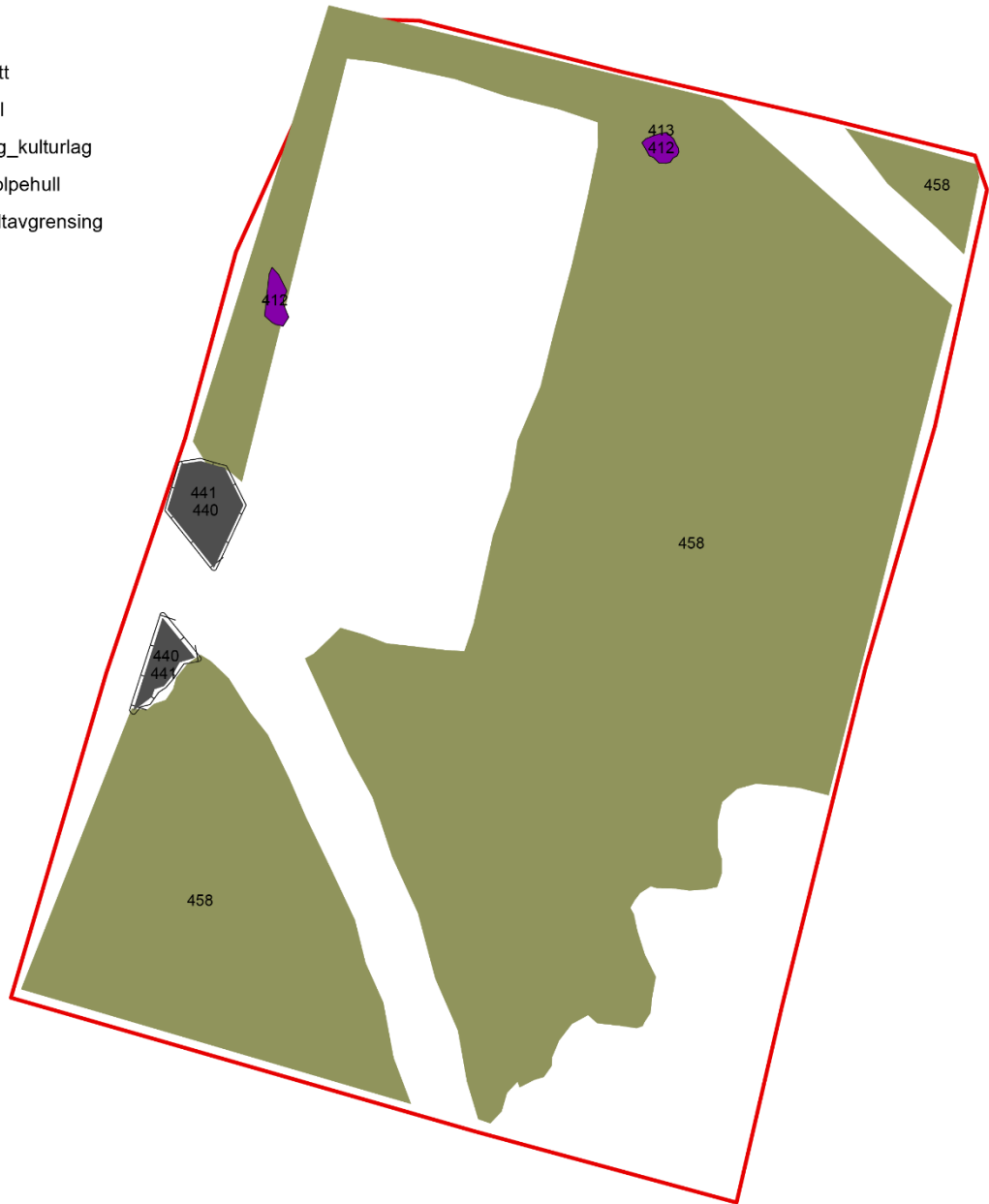
 NTNU
Vitenskapsmuseet
Institutt for arkeologi
og kulturhistorie

28.11.2017

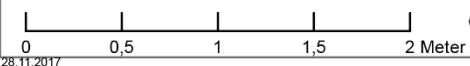

- Kutt
- Fyll
- Lag_kulturlag
- Stolpehull
- Feltavgrensing

Myrset 2015
Fase 3

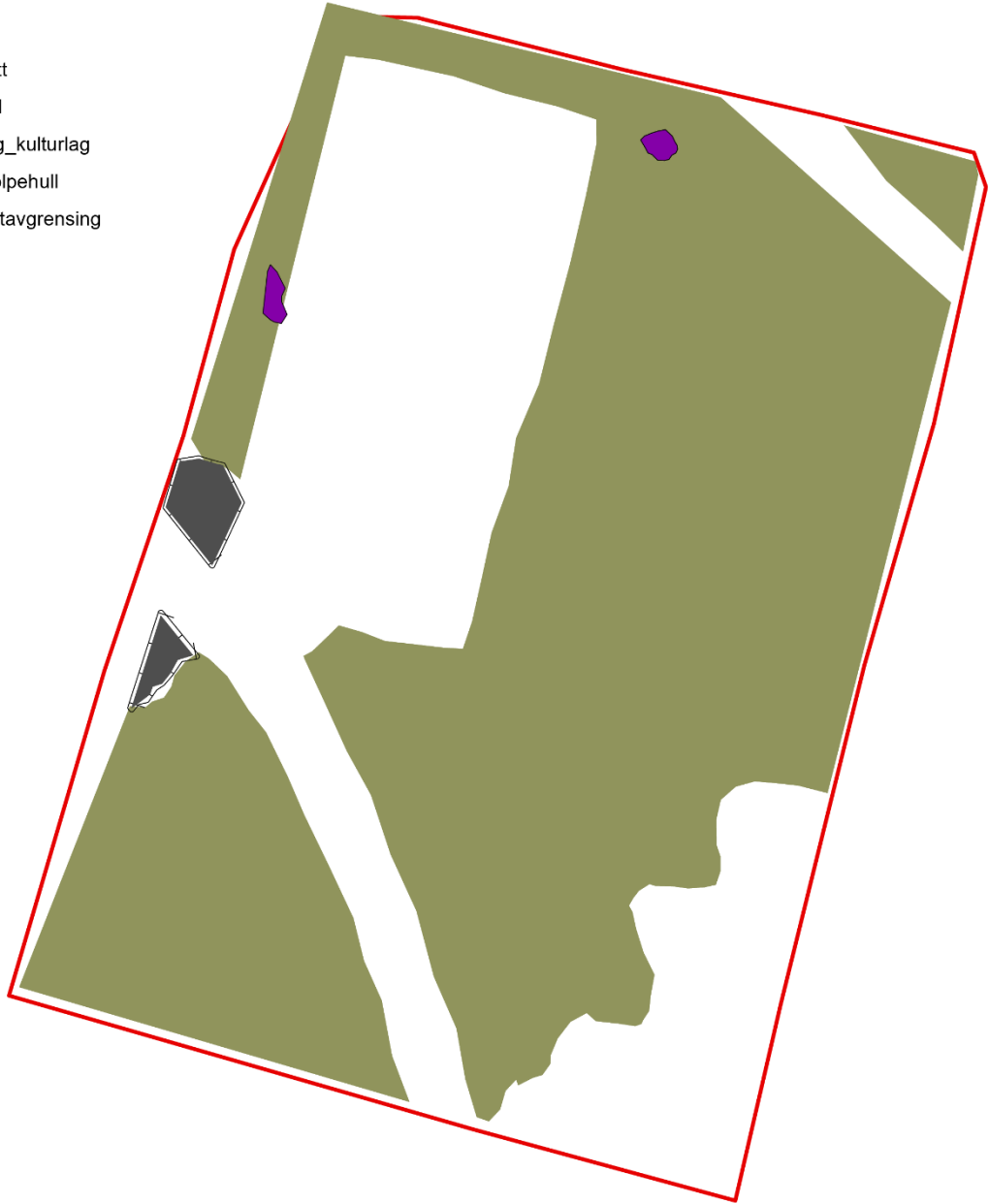
 NTNU
Vitenskapsmuseet
Institutt for arkeologi
og kulturhistorie

28.11.2017

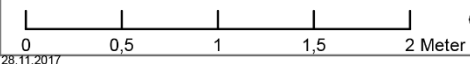

- Kutt
- Fyll
- Lag_kulturlag
- Stolpehull
- Feltavgrensing

Myrset 2015
Fase 3

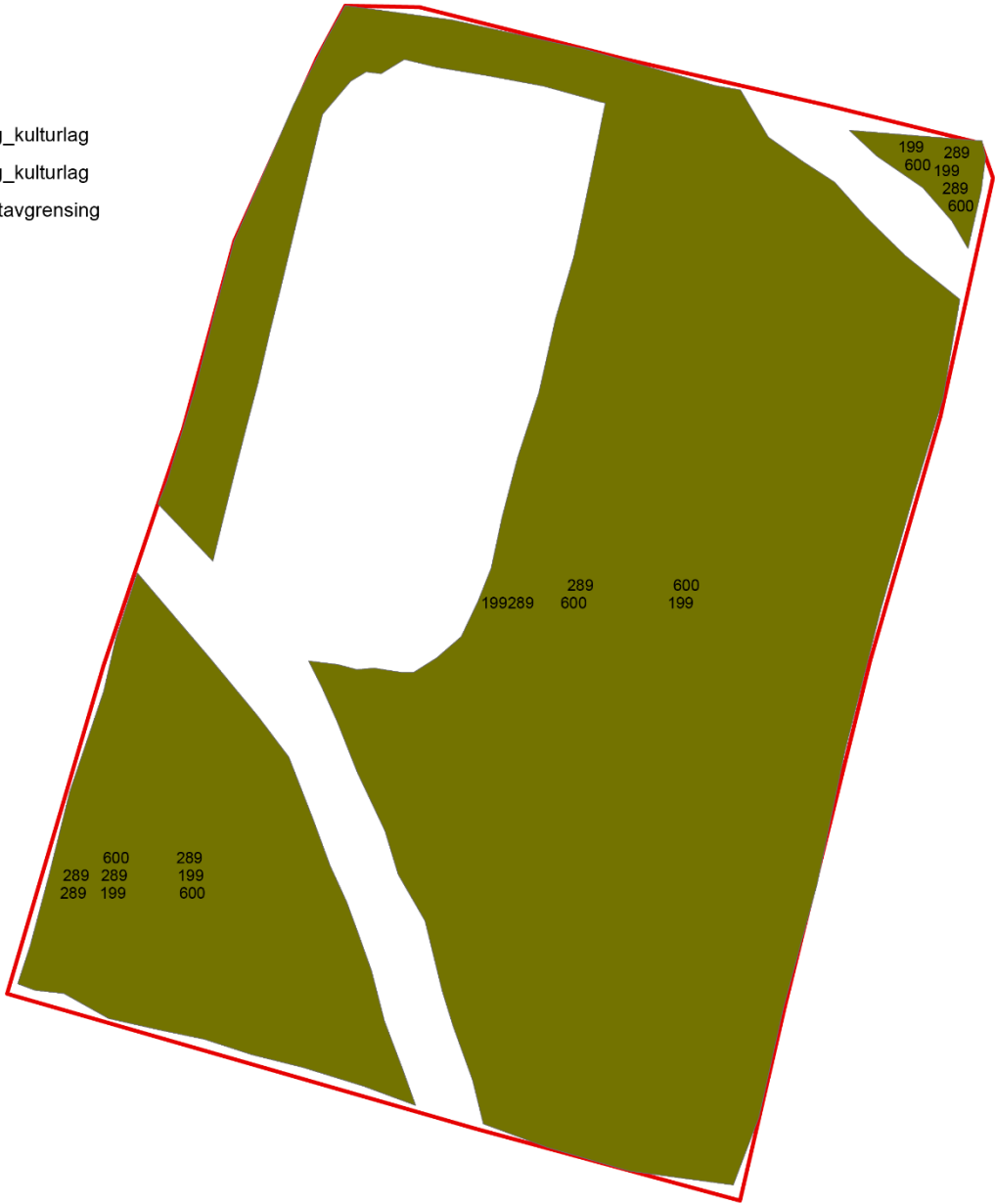
 NTNU
Vitenskapsmuseet
Institutt for arkeologi
og kulturhistorie

28.11.2017

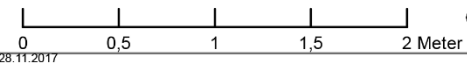

- Lag_kulturlag
- Lag_kulturlag
- Feltavgrensning

Myrset 2015
Fase 4 og 5

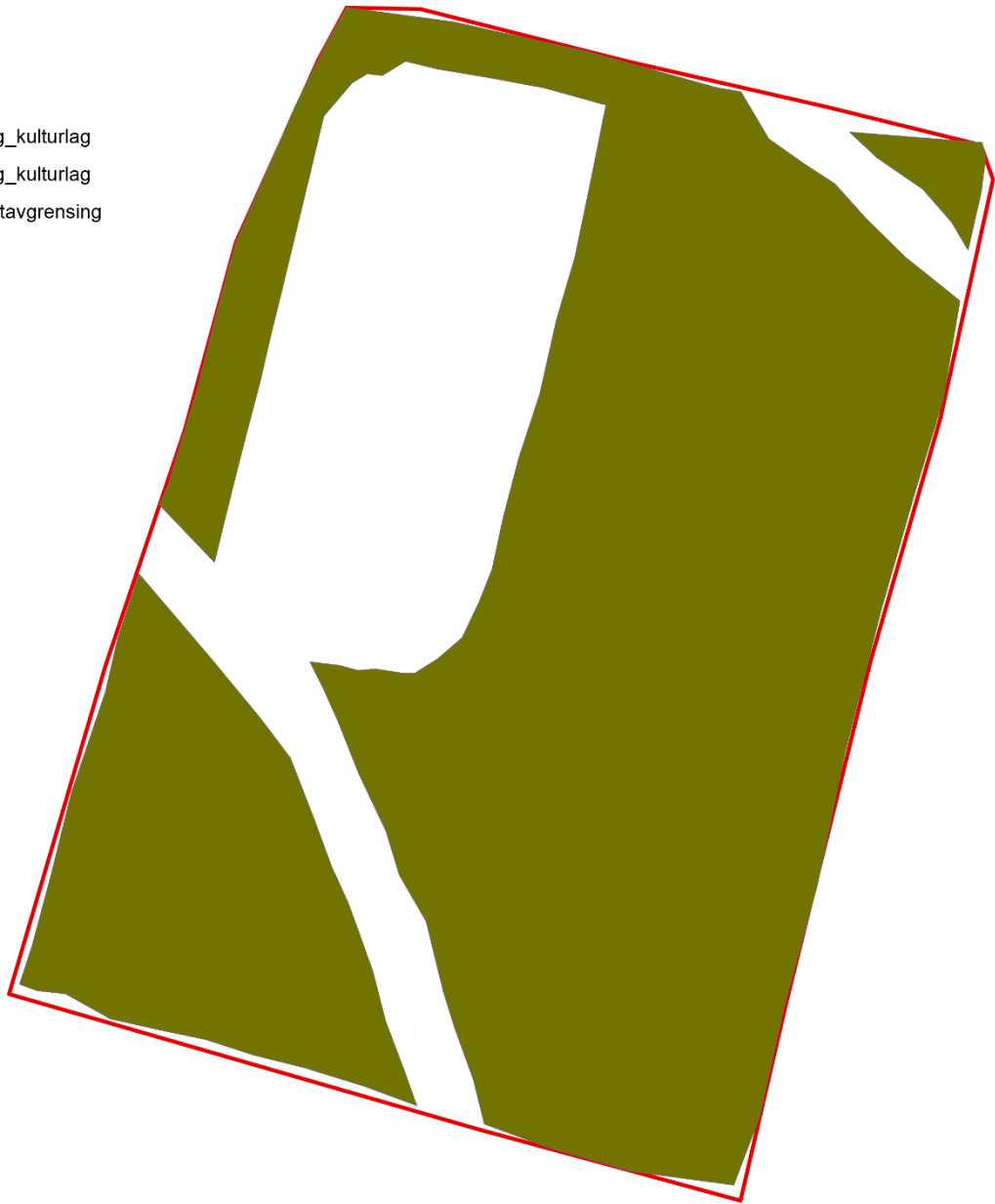
 NTNU
Vitenskapsmuseet
Institutt for arkeologi
og kulturhistorie

28.11.2017

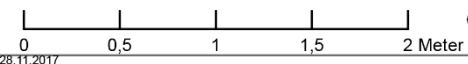

- Lag_kulturlag
- Lag_kulturlag
- Feltavgrensing

Myrset 2015
Fase 4 og 5

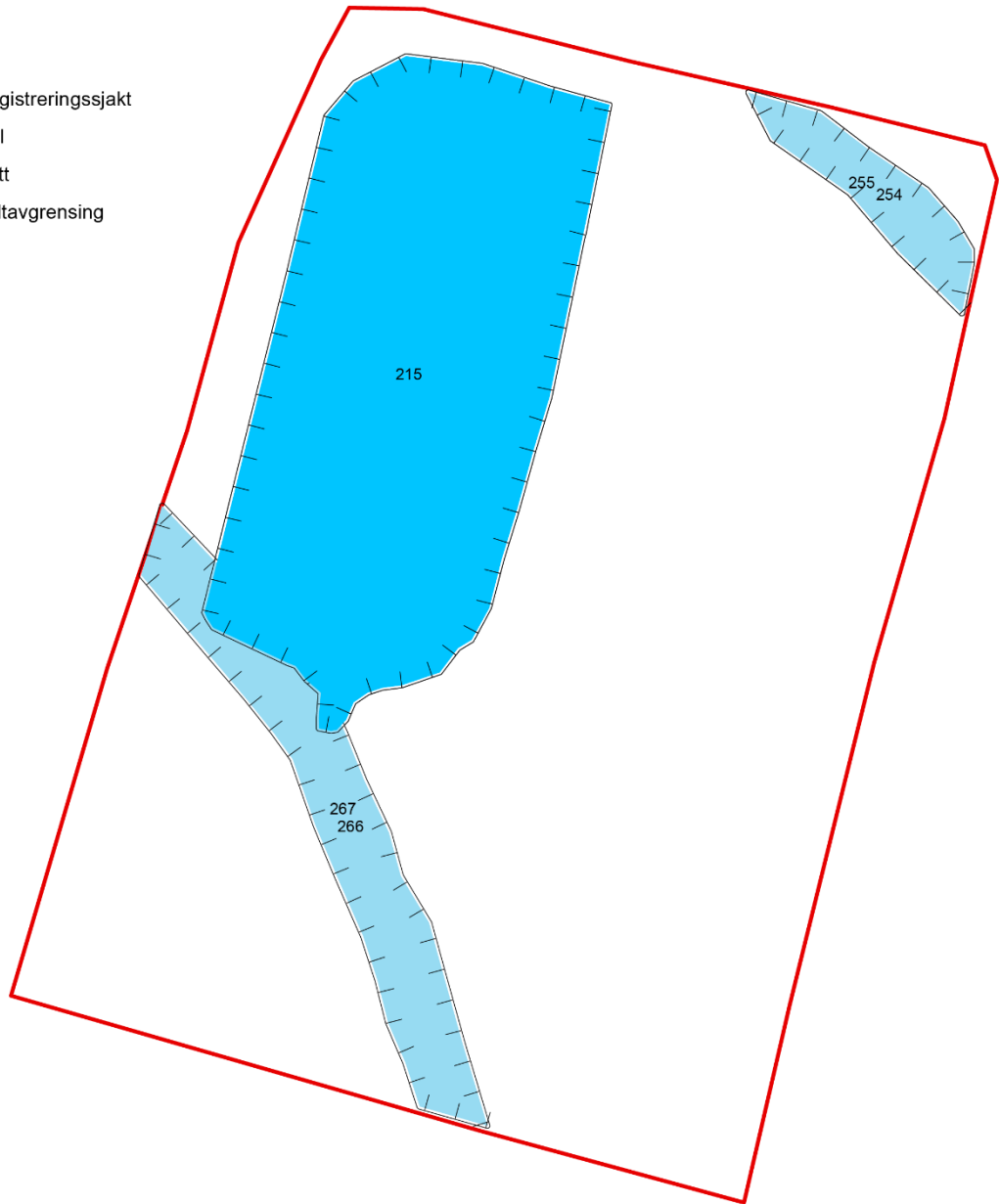
 NTNU
Vitenskapsmuseet
Institutt for arkeologi
og kulturhistorie

28.11.2017

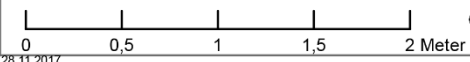

- Registreringssjakt
- Fyll
- Kutt
- Feltavgrensning

Myrset 2015
Fase 6

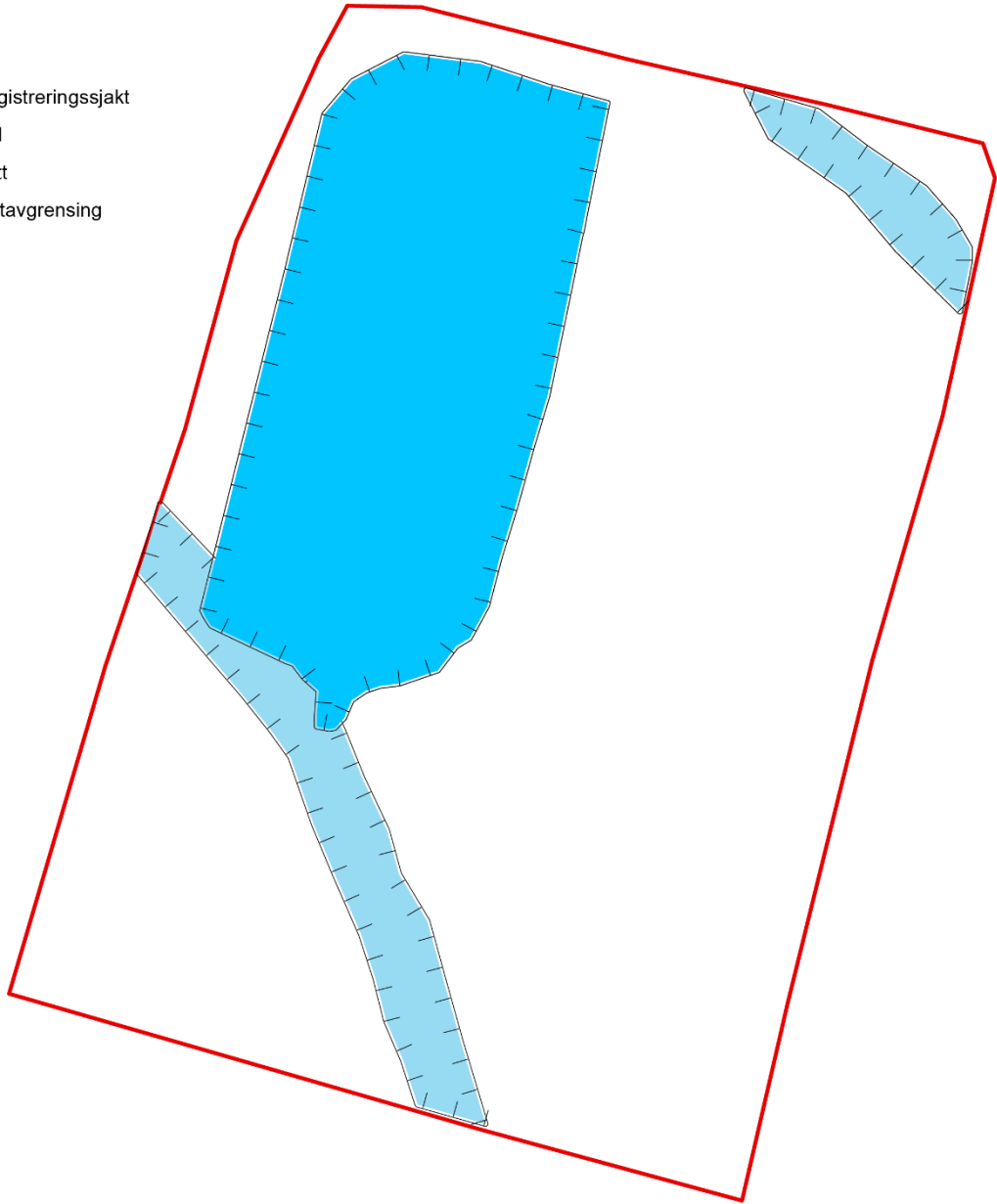
 NTNU
Vitenskapsmuseet
Institutt for arkeologi
og kulturhistorie

28.11.2017

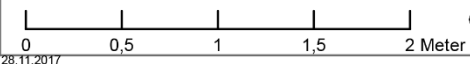

- Registreringssjakt
- Fyll
- Kutt
- Feltavgrensning

Myrset 2015
Fase 6

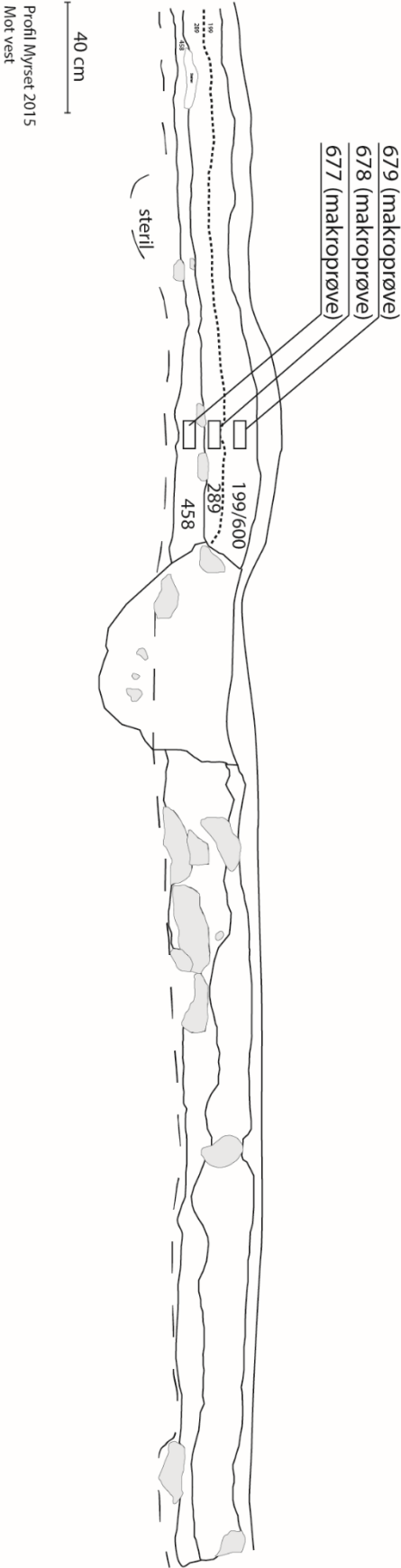
 NTNU
Vitenskapsmuseet
Institutt for arkeologi
og kulturhistorie

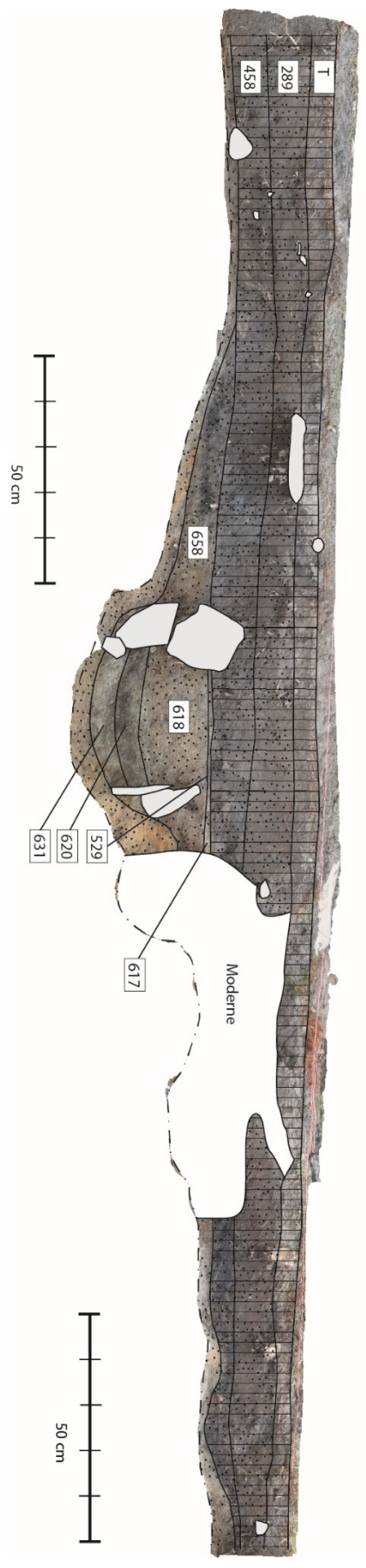
28.11.2017

Vedlegg 5 – Profiler

Profil mot nord
Myrset 2051/131
Raymond Sauvage

NTNU Vitenskapsmuseet er en enhet ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, NTNU.

NTNU Vitenskapsmuseet skal utvikle og formidle kunnskap om natur, kultur og vitenskap. Museet skal sikre og forvalte de vitenskapelige samlingene og aktivisere dem gjennom forskning, formidling og undervisning.

Seksjon for arkeologi og kulturhistorie har forvaltningsansvar for automatisk fredete kulturminner og skipsfunn i Nordmøre, Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag, nordlige Romsdal og Nordland til og med Rana. Seksjonen foretar arkeologiske undersøkelser på kulturminner over og under vann, i henhold til kulturminneloven.

ISBN 978-82-8322-126-8

ISSN 2387-3965

© NTNU Vitenskapsmuseet

Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

www.ntnu.no/vitenskapsmuseet